

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ МАГАЗИНА ОДБРАНА

падобраноц 1

Интервју

Бригадни генерал Илија Тодоров
командант Специјалне бригаде

Живот посвећен падобранству

Подвиг

Старији водник прве класе Горан Тодоровић

Фаца за Гиниса

Историја

Прва падобранска јединица у НОР-у

Заборављени батаљон

Подвиг старијег водника прве класе Горана Тодоровића Фаца за Гиниса	3
Бригадни генерал Илија Тодоров, командант Специјалне бригаде ВС Живот посвећен падобранству	5
Специјални десант (1) Брзо, изненадно и ефикасно	7
Једанаести падобрански вишебој Изазов за храбре	10
Потпуковник Саша Стевановић Доктор Кука	13
Заставник Мирољуб Јанићијевић Више од вештине	16
Падобрански лекар Ескулап под куполом	17
Зелене беретке у Ираку Невидљива инфилтрација	18
Gryphon Нова генерација падобранских система	24
Прва падобранска јединица у НОР-у Забрављени батаљон	25
Небеске видре Скокови подмлатка	28
Шутинг рели Брзина и прецизност	30

Уредник прилога
Владимир Почуч

УВОДНИК

СКОК НА СЛОБОДНО

Скоро по правилу, елитни припадници једне војске јесу њени специјалци. Ма шта да се иза тога крије, посве је сигурно да су сви специјалци најпре падобранци. Не улазећи превише у значење речи специјалац – падобранац, између те две категорије професионалних војника, може се слободно рећи, стоји знак једнакости. Тако је бар на примеру Војске Србије. Посве је сигурно да је, уз врхунску оспособљеност, стручност, спремност на ризик, један од њихових заједничких именитеља – адреналин.

Многи кажу да је управо слободни пад, односно кретање атмосфером помоћу падобрана, јединствен доживљај. И проматрање тла с неколико хиљада метара висине, док тело клизи кроз ваздух, одолевајући ударима ветра и промени притиска, адреналинском терапијом додатно оживљава организм оних којима је такав изазов, попут насушне потребе, забележен у генетском коду.

Посао војног падобранца свакако се разликује и знатно је више од онога што обични заљубљеници у скокове небеским плаветнилом чине. А у Србији се та професија може похвалити традицијом дужом од шест деценија. Мало је сличних држава у свету.

Многи наши падобранци поникли су из чувене 63. падобранске бригаде. Током организацијских промена протеклих неколико година, преформирана је у 63. падобрански батаљон, у саставу Специјалне бригаде Војске Србије. Данас је то место на коме се у различитим падобранским скоковима, али и препознатљивим војничким вештинама, оспособљавају наше најбоље старешине.

Са намером да се на ваљан и стручан начин забележе искуства, новине и правци развоја војног падобранства, проговори о падобранцима, али и о обуци специјалних јединица Војске Србије, савременим техничким достигнућима, падобранској опреми и системима, те о специјалном наоружању и падобранским спортским манифестацијама, из креативне радионице магазина *Одбрана* настао је својеврстан подлистак или новина у новини – *Падобранац*.

Очекујући да постане читалачко уточиште и шире јавности, његове странице отворене су за нове идеје и сугестије, подједнако као и за критичке осврте. Специјални прилог *Падобранац* излазиће два пута годишње, на тридесет и две странице.

Уколико сваки наредни број буде богатији бар за неколико скокова и новинске написе оних који деле страст према ономе што је велики Да Винчи скраја 15. века на скицама првих падобрана забележио – да буде нови почетак трајања – мисија *Падобранца* биће, војничком терминологијом речено, извршена.

Стога, нека вам први скок уз *Падобранца* буде слободан, а приземљење меко и сигурно. Јер другачији поглед на свет биће и довољан разлог да му се поново вратите. ■

Владимир ПОЧУЧ

СТАРИЈИ ВОДНИК ПРВЕ КЛАСЕ ГОРАН ТОДОРОВИЋ

Фаца за Гиниса

Од како је доживео тешку повреду на обуци и остао везан за инвалидска колица, популарни Фаца, припадник чувене 63. падобранске бригаде, сада јединице у саставу Специјалне бригаде, ниже подвиг за подвигом.

Последњи је за Гинисову књигу. На том подухвату честитао му је и начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Здравко Понош.

Е ојник, оној прави, заклету, како се то каже, остаје веран свом бићу до краја. Његова идеја водиља су част, храброст, оданост светињама, борбеност... Такав се никада не предаје, за њега не постоји предаја. Свако време имало је своје јунаке, причу са садржином која иде у прилог одважности српског борца. И данас је наша војска украшена таквим људима.

Старији водник прве класе Горан Тодоровић, популарни Фаца, задобио је тешке повреде на обуци 18. децембра 2003. године. Падобран се није отворио како треба... Захваљујући челичном организму, неуништивом духу и великом срцу, преживео је страшне повреде. Највише је страдала кичма... Од тада је његова адреса болесничка соба на ВМА...

Рођендански поклон

Међутим, Фаца не би био то што јесте и по чему је познат ако би му понестало снаге и идеје. Прошле године постао је први параличичар у Србији који је извео падобрански тандем скок. Ове је отишао много даље...

Славко Пербил из околине Марибора, некадашњи војник чувене 63. падобранске

бригаде, све време је саосећао са својим некадашњим старешином, другом, пријатељем. Упамтио је: рођендан му је 30. октобра, приредиће за њега најлепши поклон...

Позив у госте, срдчан, уз обећање да ће се обавити лекарски преглед. Припрема за пут. Љубазност особља словеначке амбасаде у Београду и брзо издавање виза. Сусрет падобранца, топао пријем. Тим специјалиста обавља опсежну процедуру. Најсавременија дијагностика, срдачни домаћини у месту Желче и тамошњем Хотелу „Звоно“.

Аеродром „Словењ Градец“ је на 650 метара надморске висине. Инструктор падобранства Роман Погачар, човек са 8.500 изведених скокова, чак 140 у тандему и педесетак са инвалидима, припрема Фацу за подвиг. Авион „пилатус“ је чудо од летелице, брзо се пење ка небу, а може да се вине и до висина на коме лете путнички авиони. У кабини су поред инструктора и бившег Фацаиног војника, сниматељ Борут Ерјевец и Петер Чешнар. Ту је и неопходна опрема са кисеоником. Времена је мало јер за петнаестак минута наилазе два путничка авиона који се иначе у то време крећу тим коридором. На четири хиљаде метара, Славко их поздравља, отвара врата и лети... Куцнуо је час.

Датум 20. октобар, подне. Већ на висини од 6.500 метара премало је кисеоника за дисање, узимају маске.

Приземљење

Надморска висина 8.350 метара, Фаца и његов инструктор остављају боце и одвајају се од авиона. Спољња температура минус 30 Целзијуса, нема ветра, сунчано небо. На хоризонту се види лук наше планете, Алпе, језера, реке... Призор за незаборав и сто једна секунда слободног пада. Преко 6.500 метара. На висини од 1.400 метара отвара се падобран. Роман пружа Фацу команду да га „вози“. Меко приземљење на траву. Био је то његов 986. скок.

Честитке, аплаузи, окупљене бројне новинске и телевизијске екипе. Само је долазак енглеске краљице тих дана био догађај који је окупио више медијске пажње.

Прве речи пред микрофонима и камерама: „Ја сам Горан Тодоровић, старешина, падобранец Специјалне бригаде Војске Србије. Скок посвећујем другу настрадао на обуци, воднику Ненаду Цветковићу Цветлету, златној резерви 63. бригаде, свим њеним погинулим и рањеним припадницима са поруком да се никада не одрекну својих снова...“

ПАДОБРАНАЦ

У збиру, ствари стоје овако: Фаца је први паралигичар који је скочио са те висине. Наш рекорд је донедавно био 8.190 метара. Опширан и веома аргументован материјал одмах је прослеђен Гинисовој документацији који ће га брзо узети у разматрање.

Дан после

Још се узбуђење није стишало, а нови изазов чека храброг падобранца. Повезати небеску висину и дубину воде, ствар је великог умећа и за људе без здравствених тегоба. А шта рећи за тело које нема главни ослонац – кичму? Постоји нада, кажу руски стручњаци. Пресађивање матичних ћелија и успостављање њиховог раста, пут је који води у опоравак. Дуг је то процес, мукотрпан и прекривен плаштом многих непознаница. Важно је да постоји и треба му веровати. Колико ће трајати и како ће се одвијати, питања су на које ни савремена медицина нема јасне одговоре. Све зависи...

... Вода, ронилачко одело, хидростатски регулатор, прслук, ручни компјутер... Све је спремно. Фаца и тим искусних инструктора... Први Србин, лице са инвалидитетом отиснуће се под воду. Још једна провера технике. Фаца то ради у покрету и једним потезом. Инструктори кажу да тако нешто нису видели. Брзина и вештина.

Осваја прве метре, добро се осећа. Први пут после пет године. Има он ронилачки курс и звање „ле два“, али много је протекло времена од тада. Вода га је увек привлачила, има сличности са небом, вечита тајна и изазов.

Сат времена лагане шетње у „свету тишине“. Компјутер бележи све: крвни притисак, откуцаје срце, дубину, потрошњу ваздуха... Подаци се шаљу у САД где постоји комисија која анализира сваки зарон лица са инвалидитетом. Стичу се искуства, штампају се студије. Чине се напори да и они добијају дозволе за роњење равноправно са својим колегама.

Опет је Фаца пред објективима камера. Понавља да је неизмерно срећан и за-

хваљује се домаћинима: „Небо је исто за све и напада свима, а ход по њему је неопишива благодет“.

Стиже му позив да у фебруару наредне године, такође у Словенији, присуствује Светском симпозијуму о роњењу за лица са инвалидитетом. Сви очекују његово драгоцено присуство.

Растанак срдачан, више него пријатељски. Другарима који су му омогућили да скочи и рони, Фаца поклања беретке, мајице и ознаке падобранске јединице чији је припадник. Они не скривају радост, одушевљење. У каријери су добијали многа признања, медаље, поклоне, али никада овакав дар.

Завршена је још једна епизода у животу храброг старешине. Плано-ва има на претек. Док води паралелну борбу на два фронта, има разумевање, подршку, симпатије свих припадника Војске Србије, јавности уопште. Да је тако сведочи честитка начелника генералштаба ВС генерал-потпуковника Здравка Поноша који га је позвао и честитао му на подвигу за Гинисову књигу. ■

Бранко КОПУНОВИЋ

Породице погинулих старешина и војника у 63. падобранском батаљону

Сећање на јунаке

Припадници 63. падобранског батаљона редовно одржавају добре контакте са некадашњим припадницима јединице и породицама погинулих старешина и војника. Начелник штаба Специјалне бригаде потпуковник Мирољуб Чупић и командант 63. падобранског батаљона мајор Ненад Булатовић примили су недавно на нишком аеродрому чланове породица погинулих. Том приликом они су обишли Спомен-собу 63. падобранског батаљона и положили цвеће на мермерни зид сећања.

Средином октобра организовано је и окупљање ветерана некадашње 63. падобранске бригаде, током кога је одржан састанак Скупштине Удружења ветерана на нишком аеродрому, изведена акција добровољног давања крви у Војној болници и свечано обележена крсна слава Покров Пресвете Богородице. ■ З. М.

Заједничка обука специјалних јединица Војске Србије и оружаних снага Италије

Корак напред у сарадњи

На нишком аеродрому је од 20. до 30. октобра одржана заједничка обука припадника 63. падобранског батаљона Специјалне бригаде Војске Србије и 9. рејименте Специјалне бригаде „Фолгоре“ оружаних снага Републике Италије. Том приликом изведено је више заједничких падобранских скокова, а италијански специјалци имали су прилику да гађају из више врста наоружања Војске Србије.

Боравак у Нишу припадници оружаних снага Републике Италије искористили су и да више сазнају о граду и културно-историјским знаменитостима нишког краја.

Поједине садржаје обуке посматрали су командант Специјалне бригаде Војске Србије бригадни генерал Илија Тодоров и изасланик одбране Републике Италије пуковник Мауро Де Вићентис.

– Долазак италијанских специјалних јединица на заједничку обуку са српским специјалцима указује на нашу тенденцију да направимо корак напред у сарадњи оружаних снага двеју земаља – рекао је пуковник Де Вићентис. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

БРИГАДНИ ГЕНЕРАЛ ИЛИЈА ТОДОРОВ,
КОМАНДАНТ СПЕЦИЈАЛНЕ БРИГАДЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Живот посвећен падобранству

Сваки падобрански скок из авиона доказује да је падобранац спреман на ризик и изазове природе, да је спреман да одговори њеним претњама и пркоси њеним законима, али и да није авантуриста. Његов свакодневни рад и упорно обучавање јасно показују да падобранац није ћудљиви противник природе, већ њен послушник и љубимац. Само њему, наиме, природа дозвољава да ужива у ветру и слободном паду с небеских висина.

Како да представим падобранца, ако никада нисам скакао из авиона?

Како да објасним његову несвакидашњу љубав према скоковима с небеских висина, ако је сам не осећам? Очито је да падобранац није обичан човек. Они који не живе животом падобранца, посебно војног, сматрају га неустрашивим, храбрим, самосвојним и непокорним, готово свемогућим специјалцем који вешто барата хладним оружјем, напада тихо и одлучно, не дајући противницима никакву шансу. Командант Специјалне бригаде Војске Србије бригадни генерал Илија Тодоров се на то најпре мршти, а онда и смеши. Каже да такве оцене не одговарају људима који у падобранским скоковима виде тек један од начина живљења. Падобранцима најдражи, али, ипак, тек један од могућих. Можемо да му верујемо, јер генерал Тодоров зна шта говори. Он је један од њих. Он је живот посветио падобранству.

После пешадијске Средње војне школе у Сарајеву, Илија Тодоров је 1987. године завршио и Војну академију, а затим се обрео у 63. падобранској бригади, за коју је конкурисао још у академији. Био је то први корак ка испуњењу давнашње жеље. Још при упису у подофицерску школу његов пут се знао. Ако тада због младости није могао у падобранску јединицу, учинио је то по завршетку Војне академије. Ниједног тренутка није сумњао да ће, кад-тад, бити падобранац.

Тежња за доказивањем није јењавала ни после пријема у једну од најелитнијих јединица наше војске. Успели су провере које није било лако издржати. Најпре строги лекарски прегледи, затим свакодневни све тежи психофизички напори, па стручна и специјалистичка обука. Веома брзо схватио је да до врха има пуно степеника и да је сваки од њих

посебан тест издржљивости, знања и спремности на стресне и ризичне изазове. Али, Илија Тодоров је од почетка знао да је изабрао прави пут, увек је веровао у себе и своје могућности.

— Мада нам је било тешко, нико од нас није ни помишљао да одустане. Нисмо говорили о напорним тренинзима, о сатима и сатима рада на подизању физичке кондиције, о безбројним увежбавањима будућих скокова, о повредама, о стрепњи да ли ћемо успети. Знали смо, ако и за тренутак посумњамо, ако се само запитамо можемо ли да издржимо све то, постаћемо предмет посебног посматрања инструктора, њихови испитивачки погледи ће се дуже задржавати на нама. Јер, ако посумњамо сами у себе, логично је да нам ни они не верују у потпуности. Зато ни за тренутак нисам показао да се двоумим. А заправо, нисам се ни двоумио. Како су дани протicali, вештине које смо савлађивали освајале су ме све више и више. Једва сам чекао да најзад скочим, да покажем шта сам научио на тренинзима.

И после готово два и по месеца напорног и упорног рада, дошао је и тај дан. Последња провера пред улазак у авион обухватала је све што су до тада научили. Испит се полагао пред комисијом искусних инструктора за које ни данас не може да каже да су били благодоклони.

– Механизам провере био је разрађен до најситнијих детаља, није смела да нам се поткраде ни најмања грешка. Тек тада сам схватио да сви они бескрајни часови упорног рада на полигонима и у учионицама, сати и сати проведени с падобраном у рукама и на справама на којима смо имитирали скокове, нису били узалудни. Баш као ни дотадашња тестирања, дотадашње провере. Иако стресне, иако је на свакој од њих понеко остајао ван строја, иако смо пред свако тестирање стрепели од евентуалног неуспеха, после још једног положеног испита осећали смо се јачим, спремнијим и поноснијим. Тако је било и на том, последњем испиту. У ствари, тада сам веровао да је последњи – присећа се генерал Тодоров својих падобранских почетака.

Веома брзо, међутим, схватио је да тек уласком у авион почиње непрекидна провера. Јер сваки је скок, заправо провера сопствених могућности и својеврстан испит спо-

собности. Скочити с падобраном, па ма и неколико пута, још није значило да си постао падобранац. Улазак у авион означио је тек почетак програмске обуке.

– Скокови су били различити, најпре једноставни, а затим све сложенији и све тежи, с додатном опремом, с употребом помоћног падобрана, с различитих висина, у различитим временским условима, у друго доба дана, из различитих ваздухоплова. Најзад, кад бисмо све те скокове најпре увежбали, а затим и практично, с падобраном на леђима, скочили и доказали себи да можемо, били смо спремни за нови корак. Током основне падобранске обуке официр се увежбава и методски, за каснији рад с јединицом. Оспособљава се за обучавање војника, за преношење стеченог знања и искуства на друге, млађе офицере, будуће падобранце. До перфекције упознаје падобранску опрему и технику, способан је да уочи

неисправности, да поправи ситније кварове, да замени дотројале делове.

Падобрански инструктор

Иако звучи превише, то је тек почетак за младог официра падобранске специјалности. Кад све то савлада припадник падобранске јединице може се сматрати падобранцем, али му место у специјалној јединици још није осигурано. После основне падобранске обуке следи други, виши ниво оспособљавања. Потребно је савладати различите технике скакања са различитим врстама падобрана, а посебно са специјалним падобраном типа крило намењеном за скокове на терене малих димензија са препрекама у околини. Али, ни ту није крај. Кад престанеш да размишљаш о падобранима, о различитим врстама скокова и висинама с којих скачеш, кад све то „уђе у крв“ и постаје навика, спреман си за трећи, највиши степен у падобранској обуци.

– Од почетка ми је било јасно да ћу у јединици остати само ако положим испит за инструктора падобранства. То је значило да морам прећи још једну, вишу степену. Ни

тада се нисам премишљао. Ако је услов за о (п)станак у некадашњој 63. падобранској бригади био инструкторски испит, ваљало га је положити. Инструктор падобранства је експерт за послове за које је надлежан. Оспособљен је за навођење авиона са земље и из ваздуха, одлучује о практичном извођењу десанта, о тренутку, распореду и условима искакања из авиона, доноси одлуке и током извршавања задатака на десантној просторији, способан је да потпуно самостално обави предвиђене задатке и организује повратак у јединицу... Е, то је врх. Кад положите за инструктора падобранства и добијете све потребне сертификате, можете бити сигурни да сте зарадили своје место у специјалној падобранској јединици. То је нешто чему тежи сваки официр падобранац. Знао сам, ако не постанем инструктор, нисам испунио свој циљ, нисам стигао на крај трке.

А Илија Тодоров није неко ко се зауставља на пола стазе, ко не стиже на циљ. Успели су нове припреме, нова увежбавања, нови испити. За старешину падобранске јединице, падобранство нису само скокови из авиона. Веома је битно и то какав си борац по приземљењу, како извршаваш задатке на земљи. А то значи непрекидно усавршавање и доказивање током стручно-специјалистичке обуке својствене извиђачким и диверзантским јединицама.

Преносећи своје велико теоријско и практично знање Тодоров је обучио генерације садашњих специјалаца и војних падобранаца, препознавао је оне посебно упорне и талентоване, видео себе у њима. Напредујући на војној хијерархијској лествици млађима је пружао потребну подршку и помоћ. Говорио им је да ће успети само ако схвате да је сваки скок посебно искуство и да се увек нешто научи. У скоковима је лепота, то није само задатак, само посва, причао је и доказивао својим примером.

Командант бригаде

Средином деведесетих година, због све веће беспарице у Војсци, скокови су се прередили. До тада је Тодоров прешао да ради у команди бригаде, где је у планирању, организацији и контроли падобранске обуке видео шансу за ново доказивање. Требало је осавременити оспособљавање будућих падобранаца, увести неке нове вежбе, испланирати још свестраније и теже испите.

– Био сам свестан да више нећемо моћи да скачемо онолико колико бих волео, да су се скокови прередили због објективних околности, те сам радо прихватио одлуку мојих претпостављених да кренем командним путем, да постанем оперативни официр, задужен не само за реализацију, већ и за организовање и планирање обуке. Могоа сам да утичем на обуку много више него до

тада, да осмислим неке нове изазове, да барем покушам да допринесем стварању савременог специјалца. Полазили смо од оне чувене максиме по којој више знаја у миру значи мање крви у рату. Трудили смо се да нам вежбе буду што реалније, да на тренинзима радимо што чвршће, да ситуација у којима изводимо вежбе буду што приближније ратним условима. Примењивали смо искуства стечена у сукобима на тлу некадашње Југославије, уносили смо у обуку падобранца и неке нове елементе.

Реформа и трансформација Војске и стварање Војске Србије пружили су Илији Тодорову нову прилику. После дугогодишњег искуства на месту команданта 63. падобранске бригаде, добио је шансу да створи нову јединицу којом су све специјалне јединице Војске Србије стављене под једну команду. Спајањем 63. падобранске бригаде и 72. специјалне бригаде створена је нова Специјална бригада Војске Србије у којој су настављене традиције досадашњих јединица. Њени припадници постали су појам елитног специјалца каквог смо описали на почетку текста. Неустрашиви, самоуверени, оспособљени да делују нечујно, самостално, прецизно...

Нови изазови

— Ново време нуди нове изазове — каже генерал Тодоров — у складу с мисијама Војске Србије формиране су јединице које могу да одговоре савременим захтевима. Таква је и Специјална бригада, јединствена у Војсци по томе што смо сви, од војника до команданта, професионалци, што смо ту искључиво по својој жељи, добровољно. То је, по мени, неопходан услов за пријем у сваку специјалну јединицу. Он, између осталог, обећава висок ниво професионализма, пожртвовања и ефикасности, на шта смо поносни. Наша бригада може да се мери са сличним јединицама у најразвијенијим армијама. Ми падобранци се добро познајемо, знамо ко, шта и како учи, ко шта и када може. Искуства из сарадње и заједничких вежби са специјалним и падобранским јединицама грчке, италијанске и турске војске показала су да припадници Специјалне бригаде Војске Србије држе корак са својим колегама из других армија и реализују обуку блиску стандардима НАТОа. Наравно, потребно је даље улагање у опрему и инфраструктуру, потребно је осавременити полигоне и стрелишта да би специјална обука била још ефикаснија према претећим изазовима данашњице. При том, посебно мислим на опасности од тероризма, који у наше време прети неслућеном жестином. У таквим условима дужност свих нас у Специјалној бригади је да будемо максимално припремљени за извршавање предвиђених задатака из све три мисије Војске. И ми то јесмо. ■

Душан ГЛИШИЋ
Снимио Д. ГОЛ

ТЕМА

СПЕЦИЈАЛНИ ДЕСАНТ (1)

Брзо, изненадно и ефикасно

Специјални десант обично се примењује у ситуацијама када се осталим начинима не могу решити проблеми које се користе при падобранском десанту јесу ВИВО и ВИНО или скокови са висина до 300 метара. Поред метеоролошких услова, на њихов избор утичу и превласт у ваздушном простору или на делу ваздушног простора, профил лета ваздухоплова и величина, односно капацитет простора за десант.

Први пројекат примене јединица за дејство из ваздуха у позадини непријатеља настао је у току Првог светског рата. Предложио га је генерал Вилијам Мичел, командант америчког ратног ваздухопловства у Француској, када се напад на немачка утврђења завршио с великим губицима и није донео очекиване резултате.

Генерал Мичел предложио је врховном команданту Експедиционих снага САД у Европи генералу Першингу да једној пешадијској дивизији дозволи преобуку у падобранским скоковима.

Према плану генерала Мичела, дивизија је требало да се спусти иза немачког фронта, код Ипра у Белгији. Искрцавању би претходило јако ваздушно бомбардовање линија фронта и позадине немачких јединица. Планирано је да се снаге спусте у непријатељску позадину уз силовит напад јединица на фронту. Веровало се да таква операција може решити судбину дуготрајног и тешког рата.

План је предвиђен за фебруар 1919, али је 9. октобра 1918. немачко руководство затражило обуставу непријатељства и наредног дана потписало акт о капитулацији Немачке. Борбена операција зато и није реализована.

ПАДОБРАНАЦ

На иницијативу маршала Тухачевског, Совјетски Савез је први формирао ваздушнодесантне јединице. У августу 1930. године, за време вежби ваздушних снага Московског војног округа, изведен је први падобрански десант.

Током Другог светског рата ваздушнодесантне диверзантске јединице представљале су окосницу за организацију ваздушнодесантних састава, који су се касније издвојили и постигли велику оперативну самосталност.

Решавање проблема

Према дефиницији, специјални десант је планска и организована активност, којом се извршавају борбени задаци првенствено у позадини непријатеља, најпре када је за то потребно брзо, изненадно и ефикасно дејство по изузетно важном објекту, а задатак се не може извести другим снагама и средствима. Специјални десант изводе за то посебно обучене јединице, а може се реализовати као хеликоптерски, авионски или падобрански десант, спуштањем једрилицом, змајем или параглајдером.

У зависности од дубине десантирања или важности објекта на који се спушта разликујемо тактички, оперативни и стратегијски десант. Међу тактичким специјалним десантима издвајају се загранична дејства у тактичкој дубини непријатеља до 30 километара, борба против терористичких група вертикалним маневром, уз брзо пресецање комуникација и праваца, али и заузимање виталних објеката. Ту спадају још и специјални десант, убачен ради заседних, препадних извиђачких и диверзантских дејстава, и десант за управљање и корекцију артиљеријске ватре.

Један од најефикаснијих начина да се изведе тактички специјални десант јесте примена падобранског специјалног десанта, уз ВИБО или ВИНО технику скока у повољним метеоролошким условима – високо искакање, високо отварање или високо искакање, ниско отварање. Таква врста скокова омогућава да се, у зависности од финесе падобрана, висине скока, брзине и правца ветра, прелети и до 30 километара. Скок падобранци изводе изнад своје територије или иза линије фронта, а приземљују се у непријатељској позадини.

Уколико се тактичким специјалним десантом желе пресећи правци и комуникације које користи противник или заузети значајни објекти реализују се на тежишном правцу напада јединица са фронта. Тада се планира да се јединице са фронта што брже споје са снагама које су у специјалном десанту,

како би се спречио евентуални напад јачих непријатељских механизованих јединица.

Међу оперативно-стратегијске специјалне десанте убрајају се специјални десант за навођење авијације за дејство по објектима противника, његову инфраструктуру, затим, за извиђачка дејства у оперативној дубини непријатеља и прикупљање обавештајних података. У тој категорији је и десант којим се дезорганизује непријатељско командовање и веза или организују диверзантска дејства по његовим објектима стратегијског значаја.

Специјални десант примењује се обично у ситуацијама када се осталим начинима не могу решити проблеми на бојишту.

Технике које се користе при специјалном падобранском десанту јесу ВИБО и ВИНО или скокови са висина до 300 метара. Поред метеоролошких услова, на њихов избор утичу и превласт у ваздушном простору или на делу ваздушног простора, профил лета ваздухоплова и величина, односно капацитет десантне просторије.

Планирање задатака

У стручној литератури стоји да планирање специјалног десанта обухвата скуп мера и активности које обезбеђују право-времену припрему и реализовање задатка специјалног десанта по времену, месту и циљу извршења. Шта то, заправо значи?

Значајно је најпре пажљиво одабрати циљ и задатке специјалног десанта, а затим и најповољније место. Зато је важно имати ваљане податке о непријатељу на простору на који се спуштају падобранци – јачину његових снага, али и детаљне информације о месту десанта. Израчунава се потом и време спуштања десанта. Такође, прецизира се и начин на који ће се успоставити веза са претпостављеном коман-

дом. Посебно се води рачуна о заштити тајности приликом извођења специјалног десанта. Предвиђају се и правци извлачења специјалаца после извршеног задатка.

Приликом планирања специјалног десанта мора се водити рачуна о целисходности задатка, јер он мора одговарати могућностима и снагама оних који изводе акцију. Неопходно је предвидети и евентуалне ризике. Одређивањем задатка од ока може се упропастити десант.

Пре издавања конкретног задатка учесницима се морају објаснити очекивани резултати у одређено време и на одговарајућем месту, с тим што границе времена и места треба да схвате широко. На тај начин, командири имају прилику за властиту иницијативу и реализовање своје замисли.

Десантна просторија бира се на основу задатка скока, особина ваздухоплова из којег се десантира, броја падобранаца, типа падобрана, увежбаности екипе и конкретних временских услова.

Место скока одређује се проучавањем земљишта на карти, визуелним извиђањем из ваздуха, тумачењем аеро-фото снимака или непосредним увидом на терену.

Приликом избора места падобранског десанта, уколико се он изводи специјалним падобранима КРИЛО, оно треба да буде величине фудбалског терена 50 пута 100 метара, како би се обезбедило безбедно приземљење и брзо прикупљање падобранаца и њихове опреме. Поред основне десантне просторије бирају се још једна до две, на које се десант усмерава у непредвиђеним ситуацијама. Место десанта може бити и сам објекат дејства специјалног падобранског десанта или се налазити у његовој близини. Простор на који се спуштају падобранци може се налазити и даље од објекта на коме треба да изврше задатак. Такав модел примењује се у околностима када је непријатељски објекат добро заштићен или се снажно брани или ако

Прорачуни

Величина места десанта, односно десантне просторије израчунава се формулом – $D = H + V \cdot t$. У њој D представља дужину места приземљења, H висину отварања падобрана у метрима, t време искакања падобранаца у секундама (број падобранаца помножен са 0.8 секунди), а V брзину ваздухоплова изражену у метрима у секунди. Ширина места приземљења једнака је $1/3$ дужине.

Уколико је, на пример, $H = 250$ метара, $V = 83,3$ метара у секунди, а број падобранаца који се десантира 30, онда је на основу формуле $D = H + V \cdot t$, $D = 250 + 83,3 \cdot (0,8 \cdot 30)$, $D = 250 + 83,3 \cdot 24$, $D = 250 + 1.999,2$, дакле $D = 2.249,2$ метара. Потребна ширина за десантирање падобранаца јесте 743 метара.

између десантне просторије и објекта постоје веће природне препреке. Добро је уколико је десантна просторија лако уочљива из ваздухоплова. Уколико то није, користе се савремени електронски ГПС уређаји за њено лоцирање.

Када се специјални падобрански десант изводи са малих висина од 300 метара онда се користе десантни падобрани, а десантна просторија бира се према величини која обезбеђује отварање падобрана, на основу брзине летелице и времена за који је одређени број падобранаца може напустити.

Таква врста специјалног падобранског десанта бира се у крајњој нужди, јер је величина десантне просторије далеко већа него код употребе специјалних падобрана КРИЛО, што у стварној ситуацији отежава избор десантне

просторије, удаљава место приземљења од објекта дејства, а потребно је и дуже време за прикупљање падобранаца и опреме. У том случају смањује се могућност употребе десанта услед сложенијих временских услова, а повређивање падобранаца приликом приземљења је реалније него да се користи специјални падобран. ■

Слободан ЈОВАНОВИЋ

Изазов за храбре

Падобрански вишебој, војничко-спортско такмичење, јесте најнапорније и најсвестраније надметање у Републици Србији. Од учесника захтева максимум знања и вештина, али и сналажљивост. Иако је својевремено осмишљен као спортска дисциплина, представља својеврсну проверу и потврду оспособљености специјалних јединица Војске Србије.

Крајем септембра, мештани Брдарца и Мозгова посматрали су са чуђењем падобранске печурке на небу изнад села и једни другима у поверењу говорили како сигурно почињу неки велики маневри. Они обавештенији знали су да се ради о падобранском вишебоју, који по традицији стартује десантним скоком петочланих екипа са висине од 800 метара.

Кукурузна поља била су за тили час прекривена падобранцима, који су вешто и брзо скупљали опрему. Нажалост, стигла је вест да се приликом доскока повредио старији водник Милан Светозаревић и да неће моћи да настави такмичење. Био је то заи-

ста хендикеп за Прву екипу 63. падобранског батаљона. Важили су за фаворите.

Правила падобранског вишебоја налажу да се чланови екипе могу заменити само пре уласка у авион и да у случају нечије повреде екипа наставља такмичење без њега. Они су при том дужни да његову опрему понесу са собом, што није једноставно, пошто сваки учесник вишебоја носи са собом комплетну војничку опрему, на себи или у ранцу, односно има десетак килограма терета.

Разлози за увођење тог „суровог“ правила леже у схватању да падобрански вишебој садржи све оно са чиме се при-

падник специјалне јединице може суочити на борбеном задатку, а јасно је да када се члан тима повреди у таквој ситуацији замене нема.

Српски инат

На овогодишњем, једанаестом падобранском вишебоју учествовало је шест екипа из Специјалне бригаде Војске Србије – три из 63. падобранског батаљона и по једна из командног, противдиверзантског и батаљона за специјална дејства.

Екипе су биле добро припремљене и мотивисане за несвакидашње, необично и атрактивно такмичење. То што су сви учесници надметања дошли из исте јединице није умањило њихову жељу за победом. Такви су специјалци, увек желе да буду први и најбољи. У такмичарским околностима ривалитет избија у први план и дојучерашњи најбољи другови размишљају само о томе како да буду бржи, спретнији и издржљивији од противника.

Повреда старијег водника Милана Светозаревића додатно је увећала драматичку такмичења, пошто искуства са ранијих вишебоја говоре да су у судару елитних тимова специјалаца разлике мале и да је недостатак једног члана тешко надокнадити.

Прва падобранска екипа словила је за тим чије су шансе да на вишебоју тријумфује биле највеће, како због квалитетног састава са више државних и војних репрезентативаца у различитим спортовима, тако и због дуготрајних атлетских тренинга и припрема по вишебојским дисциплинама.

Већ после прве дисциплине била је потпуно неизвесна ситуација. У том тренутку нико није знао како ће се одсуство једног члана одразити на екипу. Било је гласина и да екипу коју предводи капетан Милован Милић прати зла срећа, јер им је на ранијим такмичењима прво место неколико пута измакло из руке. Стални пратиоци падобранског вишебоја препричавају прошлогодишњи догађај, када је падобрански тим убедљиво водио, али је капетану Милићу на веслању испала карта и екипа је била дисквалификована.

У хладовини столетног хрста разговарали смо са капетаном Милованом Милићем о томе како ће два дана, у 14 нових и тешких задатака и 46 километара, пребродити без једног члана. И поред тога он је самоуверено рекао: „Милан ће нам страшно недостајати, али и поред тога верујем да ћемо се изборити за једно од прва три места“.

Морало му се веровати, јер иза себе има статус државног и војног репрезентативца у оријентирингу, титуле војног првака и искуство са четири светска војна и неколико балканских првенстава. Он планира да отежавајуће околности у виду козних

поена, ношења опреме петог члана екипе и човека мање при решавању задатака неутралише већом мотивацијом и dobrим распоредом снаге. Уз осмех је причао да се, ипак, највише узда у реч, коју је немогуће превести на било који светски језик, а то је „српски инат“.

Екипе су се ужурбано припремале. Адреналин је растао. Судије су сваком такмичару провериле опрему и да ли са собом има униформу са чизмама и опасачем, пушку са оквиром, заштитну маску и чутирицу са водом. Вође екипа најпре су информисане о правцима кретања на карти. Уследио је и знак да се са реализацијом задатака може почети.

Стаза је у почетку водила ораницама, што је такмичарима причињавало тешкоће приликом трчања. Иако су сви тада били одморни морали су правилно распоредити снагу и за други, тежи и напорнији дан надметања. Други дан је био одлучујући.

Један од првих задатака био је бацање бомбе у мету. Сваки вишебојац бацао је три бомбе у кружну мету са пет концентричних кругова, са циљем да погоди унутрашњи круг пречника један метар за што краће време. Неки су то успевали, а неки не. Није било заустављања, свака се грешка морала одмах заборавити и наставити даље. Потом су такмичари преносили једног члана екипе на но-

силима 400 метара. Задатак је подсећао на могућу борбену ситуацију у којој специјалци треба да помогну рањеном другу. Пратили су их повици навијача – „брже, брже“.

После савлађивања жичане препреке пузањем, такмичаре је сачекао успон низ благе падине виноградског села Мозгово. Како је берба била у јеку, берачи нису пропустили прилику да поздраве задихане вишебојце. Њих је сачекао нов и сложен задатак – претрес терена у шумици. Том приликом требало је да пронађу десет сакривених мета. Потом су се ужурбано упутили да на деоници од 400 метара узбрдо изграју возило марке „пингвајер“. Снага је по-
не-
стајала.

На Бованском језеру

Живописни предели око Бованског језера били су прелепи и за очи бројних излетника и за такмичаре. После претрчавања обележене стазе, вишебојци су гађали из пиштоља Ц399. Одатле су се трком упутили до десантног чамца, како би се екипа превезла на другу обалу језера. После још неколико километара пешачења стигли су у логор. Специјалци, мокри до голе коже, променили су униформе и превили жуљеве по ногама.

Мали предах искористили смо да причамо са вишегодишњим учесником падобранског вишебоја поручником Александром Миловановићем. Питали смо га за најтеже дисциплине. „Шумар“ је искрено одговорио: „После 15 километара трчања свака је дисциплина тешка. Сви вишебојци су учесници на разним такмичењима, али по правилу овде постижу лошије резултате, управо због психофизичке исцрпљености. Напорно је. Ипак, то је прави изазов за храбре“.

Ноћ између два такмичарска дана вишебојци су провели у логору близу села Трубаревац. У њему су имали добре услове за боравак и опоравак, почев од агрегата за струју и телевизора па све до кулинарских специјалитета. Имали су на располагању, али су мало тога користили. Снови о победи били су важнији...

Тимски рад

Падобрански вишебој пратила је Врховна судијска комисија, коју је предводио потпуковник Сава Иришкић из Генералштаба Војске Србије. Ради што боље контроле и регуларности падобранског вишебоја, судије су користиле сва расположива превозна средства – ципове, чамце и хеликоптере.

После првога дана судије су саопштиле да на такмичењу води Прва екипа 63. падобранског батаљона. Тим капетана Милића учинио је оно што се у први мах чинило немогуће и у потпуности надокнадио недостатак једног члана. На питање – како је то могуће – члан тима и првак Војске Србије у војничком вишебоју поручник Младен Стаменковић рекао је: „Били смо у незгодном положају, али смо све издржали. Нисмо ходали ни десетак минута, само смо трчали, трчали...“. У Првој екипи су још врхунски верач водник Иван Митић, познат по надимку „Кобра“, и десетар Миладин Гојковић.

Други, завршни дан падобранског вишебоја започео је покретом из села Трубаревац ка Озрену и пењањем уз конопац. Уз уже високо седам метара специјалци су се лако успели, са наоружањем и опремом коју носе. Озрен је било много теже савладати. Успон оштар, земљиште блатњаво, врха нигде, а пред вишебојцима и нови задаци – савладавање контаминираниог земљишта и прелазак преко хоризонталног конопаца.

Све више је до изражаја долазила динамика падобранског вишебоја. Било је јасно и посматрачима да је суштина такмичења у тимском раду. Чланови екипа бодрили су једни друге повицима – „Још мало, издржи!“.

У подножју Озрена гађали су ножем мету, да би на стрелишту „Шуматовац“ код Алексинца гађали из аутоматске пушке 7,62 милиметара. Кроз циљ је прва прошла Милићева екипа.

После сумирања резултата Једанаестог падобранског вишебоја, може се рећи да су победници сви такмичари, јер нико од њих није ни у најтежим ситуацијама одустао. Признање заслужују и организатори, судије и посматрачи. Али и новинари, које су специјалци позвали да идуће године учествују на такмичењу са својом екипом. Наравно, понуду су одмах прихватили представници медија, али под условом да учествују само у три дисциплине – свечаном отварању, затварању и прослави са победницима. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ
Снимили Зоран МИЛАДИНОВИЋ и
Саша ЂОРЂЕВИЋ

ПОТПУКОВНИК САША СТЕВАНОВИЋ

Доктор Кука

Судбина војника може у тренутку окренути животну путању. Од дечачких маштања, захтевног школовања и првих официрских чинова до врхунског старешине потребно је сложити многе детаље великог мозаика. Међутим, ако се у колоплету нађу рат и тешко рањавање, онда све упућује на завршетак каријере. То што је углавном правило, не важи за потпуковника Сашу Стевановића, на почетку каријере даровитог командира, изузетног падобранца и одликованог ратника, данас доктора наука у Војнообавештајној агенцији Министарства одбране.

Један свет, другачији од осталих, живи на земљи, а бескрајно је одан небу. Небо је део свести и савести, простор искушења и (не)пролазна слика прилика. Зато кажу, падобранац се не постаје, он се рађа. Један од њих рођен је у Врању 1967. године...

У града кога везују за непролазна дела Боре Станковића, кућа у центру припада познатој породици Стевановић. Знаној по честитости и добром домаћину Димитрију, аутомеханичару тамошњем, Миланки коју је срце одвело из Топлице до њеног Мите и њиховој учтивој деци Данијели и Саши.

Виљласти дечкић кога су од миља звали Белча, одликаш у Основној школи „Вук Караџић“ није марио за препоруку оца да наследи његов занат. Играо је добро кошарку, тренирао карате, али у сестриној сенци која је лако низала победе и освајала бројне медаље.

Близна великог гарнизона, традиција краја и оно што је носио у срцу, превлагуло је да конкурише за средњу ваздухопловну војну школу у Мостару. Инспирацију је нашао у извиђачком одреду „Сима Погачаревић“, на педесетак акција, у строју, на терену, под шатором, крај логорске ватре... Још се причава анегдота из војног одсека, где су се стекле препоруке и неопходни папири. Ондашњи је начелник у шали рекао оцу: „Мито, све је у реду, него зимус да спремиш једну свињу и подгојиш ово дете до пролећа“. Наравно, у њиховој кући се није оскудевало, али Сашин нагли раст није пратила тежина.

Падобран уместо авиона

Мостар је град, каже Саша, сличан његовом. Имају фину душу, препознатљиви амбијент, близину реке... Заволео је тај град, другове из 22. класе, командире, професоре... Најдраже успомене: падобрански скокови и лет једрилицом изнад Трстеника.

У његовој књижици уписане су све саме петице. Небо је било ту, изнад њега, а моћни мотори авиона који су узлетали распламсавали су машту.

Ваздухопловна војна академије је друга степенница. Али, после три семестра ставља тачку на пилотску кабину. Чистилиште за пи-

Снимио Д. ГОЛ

лоте звано центрифуга многе је „одговорило“ од првобитног наума. Фамозних пет и по „Ге“ је пресудило... Прелази на хеликоптере, а на испитном лету за лаширање, закључују да му техника пилотирања није на потребном нивоу.

Прихвата нови изазов у 43. класи Војне академије КоВ, Смер пешадија. Током завр-

Хуманиста

Невоља долази изненада, нико је не планира. Али, када стигне, онда је личност човека на великом испиту. Војникова поготово. Саша не само да се није предавао већ је наставио каријеру падобранца не заборављајући при том људе који су доживели сличну судбину. Његов друг из јединице, потпоручник Борисав Белоица изгубио је у рату ногу. Упркос тешким повредама, Саша и он извели су скок у знак повратка међу падобранце.

Светско удружење падобранца инвалида „Небо отворено свима“ организовало је обарање светског рекорда у групном скоку. То се догодило над руским градом Анапа, 1996. године, а Саша је био један од чланова екипе којој је припала та част.

ПАДОБРАНАЦ

шне години одлази у Обавештајно-извиђачку школу и са просечном оценом 9,42 стиже до чина потпоручника.

У војном позиву се ретко бира, па треба имати истанчан осећај за тренутак који може бити пресудан у каријери. Саша се одлучио за чувену 63. падобранску бригаду или она за њега, свеједно. Нашао се у елитној јединици, а познати састав добија младог, даровитог старешину.

Увек неки људи пресудно утичу на формирање професионалног профила. Саша је имао срећу што су се међу старешинама налазили све сами падобрански асови, официри најплеменитијег кова. Учи од др Мирка Ђорђевића, легендарног Горана Остојића, садашњег команданта Специјалне бригаде Илије Тодорова...

Основна и виша падобранска обука, ноћни скокови, вежбе, логоровања, гађања... Опстанак у природи, преживљавање, како га популарно називају, сасвим одговара његовој енергији.

Уводе се нови стандарди у Бригади, старешине одбацују падобран са куполом и скачу са бржим, мобилнијим „крилом“. Брзо напредује. У јединицу стижу професионални војници, ваља их обучити, припремити за напоре који их очекују. Командир вода у падобранској диверзантској чети, па степеница више – командир чете.

Бригада је велики и сложени организам где је све подређено брзом раду срца и беспрекорном крвотоку. Нижу се курсеви, обука поприма све теже облике – верање, скијање, задаци на води...

Неки аутори штива кажу да је падобран само „превозно средство“ пешадинцу, специјалцу. У теоријским размерама је тако, али сваки падобранац ће надградњу мисли наћи

у личним емоцијама. Припрема за скок, полетање, одвајање од летелице, понирање, отварање падобрана, шум ветра, боја неба... Дуга је то и узбудљива прича. Треба је пажљиво слушати...

Јунак на муци

Оно што нико није желео, догодило се. Рат! И ко ће први него елита. Они најспремнији, најхрабрији, најодлучнији... У то време, несрећних деведесетих, Бригада је била под командом Ратног ваздухопловства, па им је припао тежак задатак да обезбеђују аеродроме. Знамо шта се све дешавало око раскола и распада бивше Југославије и каквим су све притисцима били изложени припадници ЈНА.

Церкље, војни аеродром, место сусрета са судбином. Пет детонаторских каписли у руци. Полазак на задатак. Одједном три експлодирају!

Саша је помислио да је погођен великим калибром. Осећа „рупу“ у плућима и мирис свеже крви. Ту су др Слободан Андрејић и техничар Дејан Рачић. Брза, правовремена и надасве стручна интервенција.

Ампутација шаке је неминовна, шта после? Предлажу му пензију, било би сасвим логично. Многи би се лако помирили с таквом одлуком, оковала би их малодушност, корак до стања депресије. Али, таква одлука не приличи војнику какав је Саша. Велика подршка другова из Бригаде даје му крила. Одлучује се за борбу!

Уз класичну протезу десне шаке, добио је и специјалну – падобранску. У болесничкој соби на ВМА, почиње нови чин драме. Док други рањеници листају лагану литературу, ћаскају, слушају музику, поручник вежба. Ме-

талним протезом хвата алкице и гуртне као да је падобран изнад њега.

Повратак у Бригаду. Каква радост! Чека га мајор др Мирко Ђорђевић са припремљеним падобраном: *Соколе, ово је за тебе*. Опет ће пут неба. На командама главног падобрана уградио је специјалне омче које ће Саша хватати штипаљкама металне шаке и тако управљати летом. На резервном падобрану дорадио је цеп са леве стране. Десантни падобран је сасвим прилагођен његовим потребама. Све што брзо мора да се уради у ваздуху, учиниће левом руком, а касније, када се отвори, користиће десну.

На подгоричком аеродрому испит над испитима. Датум – 13. децембар 1991. године. Повратак у живот. Непријатна питања и сумње појединаца пресекао је др Ђорђевић својом одлуком: Он је спреман за скок. Броју од 128 дописује још четири приде.

Сада је требало добити још једну значајну битку, тачније положити испит пред војнолекарском комисијом. Велики мотиви наспрам очигледног хендикепа, одговорност лекара супротстављена војничком моралу, оптимизам изнад сумње, учинак раван сваком специјалцу... На столу су снимци скокова, службене оцене (све одличне), препорука команде, мишљења, ставови...

Превагнуло је велико срце у јунака и лекара који су му с правом поверовали.

За углед бригаде

Саша ће постати један од ретких официра на свету, можда једини, који изводи обуку на тај начин да му војници не само верују већ у њему виде оличење врхунског старешине. На једној контроли, остаће и то

Породица

Сваки детаљ из живота, успех, савладану недаћу, срећу и подршку, Саша ће увек везати за своју породицу. Супругу Наташу познаје још из Мостара. Средњошколска симпатије. Његов друг из класе Златко Инђић је њен брат од тетке. Тако су се упознали. Сашин цимер за време студија у Београду био је Наташин рођени брат Емил Кандић. Судбина је и то хтела.

Два сина, шеснаестогодишњи Жарко и дванаестогодишњи Коста, употпуњују слику срећне породице. Њих двојица су добри ученици и кошаркаши, а очев узор им је обавеза и инспирација. Како је Наташи са три мушкарца? Пажљиви су и нежни, помажу јој колико могу, а љубави има на претек.

забележено, у готово свим касетама, војници су држали слику свог командира.

Маестран извођач обуке. Испод брза река, изнад ње ужад. Ко ће први? Командир, наравно! Верање уз стрмину, опет он на челу. Сасвим прецизно гађа из аутоматске пушке, пиштоља, ручног бацача... Ко да нема поверење у таквог старешину?

Тактичка вежба, „диверзија на објекте путног саобраћаја“, 23. септембар 1992. године. Ноћни скок пред полазак на задатак. У авиону недоумица, временски услови се брзо мењају. Ветар убрзава на девет метара у секунди, норма је свега четири. Сашу упозоравају да ће му код приземљења бити тешко „гашење“ падобрана. Може га одвући, претила би му повреда. Одлучује се за скок. Страховито брзо пропада, отвара падобран и чврсто држи команде. Савршена контрола лета упркос нимало повољним околностима. Перфектан доскок и снажан „загрљај“ падобрана кога је ветар узимао под своје...

За част и углед своје бригаде учинио је много. И она за њега. То му је друга породица. Кодекс падобранаца чувене шездесетте ће добро је познат: Војничка част, спремност на крајње пожртвовање, живот за отаџбину, за друга... Врхунска обука, стручна и физичка, примери на делу, онај ко командује увек је на челу... Не бирају задатке, задаци бирају њих.

Саша постаје медијски познат као и његова јединица. Популарни „Капетан Кука“ није анонимни јунак једног времена, већ надахнуће, пример пожртвовања, љубави према официрском позиву, инспирација младих који се пријављују у војне школе. Наравно, увек ће истаћи да је само један од припадника Бригаде који јој је бескрајно одан. Поред многих јунака који су по цену живота бранили њен углед у рату и миру.

Учинио је много за углед и популарност Бригаде и на новој дужности помоћника команданта за морал (тако се звало). Како би

На обуци

се данас рекло „пи ар“, вешто је организовао сусрете, афирмисао вредности јединице, спортска достигнућа и успехе на обуци, контактирао са новинарима...

Саткан од врлина

Саткан од официрских врлина, амбициозан, вазда жељан новог хоризонта, увек је много учио, усавршавао се. На војнодипломатској академији у Москви предавачи су му били врхунски стручњаци из разних области. Стекао је непроценљиво знање, обогатио искуство. Дипломатија је његов нови правац. На Факултету за безбедност у Београду завршиће постдипломске студије, а магистарски рад под насловом „Унапређење обавештајних припрема за учешће у мировним мисијама“, велики је допринос науци а још више пракси.

Одбранио је докторску дисертацију „Обавештајна делатност у мировним мисијама“ и заокружио мозаик драгоцених спознаја у области која садржи многе непознанице.

У магистарском раду потанко је објаснио шта све треба учинити током припрема припадника Војске Србије за одлазак у мировне мисије. Неопходно је познавање многих чињеница. А рад на терену је веома сложен, садржи многе препреке и опасности. Дисертација је посвећена самом раду на терену, током мисије.

Осим научног приступа, потпуковник др Саша Стевановић унео је и неопходне искуства. Лични став је присутан, пример из најближе околине такође. Наиме, његов стриц Милован Трајковић био је својевремено војник ЈНА у саставу мировне мисије на Синају. Током једног задатка изгубио је ногу, око. Нису добро познавали ситуацију.

– То су прилике теже од класичног рата у коме имате непријатеља и с њим водите борбу. У мировним мисијама најчешће постоји више зараћених страна, а ту су и разне паравојне формације, организоване криминалне групе, банде... Све се мора добро проучити пре одласка на терен. И тамо се морају скупљати подаци, брижљиво осмислити задаци, опасности је на претек, а мисија треба да се оконча миром – истиче потпуковник др Стевановић.

Чувена Бригада добила је првог доктора наука, наша војна дипломатија нову узданицу, Саша будући животни и професионални правац. На његовој страни је све: здравље, амбиција, знање, искуство, углед... Капетан Кука постао је доктор Кука, сада на дужности у Војнообавештајној агенцији Министарства одбране. Иако је то његов нови пут, успомене на другове, старешине, војнике, падобранске скокове, шум ветра, успехе и искушења, никада неће заборавити. Одатле је све почело...

Бранко КОПУНОВИЋ

ЗАСТАВНИК МИРОЉУБ ЈАНИЋИЈЕВИЋ

Више од вештине

Заставник Милољуб Јанићјевић рођен је 21. јануара 1970. године. Има војнопадобранско звање – инструктор падобранства прве класе. Инострана звања стекао је у Индији, Бугарској, Немачкој и САД.

До сада је извео 3. 890 скокова. Током различитих скокова, купола главног падобрана отказала му је три пута.

Типови падобрана са којима је до сада изводио скокове су – ПД-08-3У, ПШ-03, ПС-06, ПС-11, клуз-1А, клуз-3, клуз-4, клуз-5А, para foil, klasik, blu trek, stiletto, МЦ-1, МЦ-1Ц и УМ-1.

Тренер је у дисциплини групних ликовних скокова Падобранске екипе Војске Србије Небеске видре. Вишеструки је државни првак у дисциплини RW 4 way. Заставник Јанићјевић је такође репрезентативац Републике Србије у класичним падобранским дисциплинама и вишеструки државни првак у тој области.

Селектор је и тренер репрезентације наше земље у прецизном слетању за спортску дисциплину парашојдинг. На Европском првенству у прецизном слетању на циљ 2008. године освојио је златну медаљу у екипној конкуренцији, док су наши репрезентативци у појединачном пласману, освојили прва три места. ■

С. ЈОВАНОВИЋ

Ескулап под куполом

Док год је војнички дисциплинована воља у стању да командује истренираном и издржљивом телу мало када се помишља на службу чији је симбол Ескулапов штап. Тек када нас повреда или болест подсети на сопствена ограничења, чињеницу да су и падобранци ипак само људи, тражимо помоћ од професионалаца који су се определили да беле мантиле замене војничким чизмама.

Леђутим, ретко да је то тако изражено у Војсци Србије као у 63. падобранском батаљону Специјалне бригаде Копнене војске. Разлог је једноставан – сви лекари и медицински техничари тог састава су и сами активни падобранци и већина их је оспособљена за скокове на слободно.

Они млађи надају се да ће виша падобранска обука поново постати рутина. Ту традицију наследили смо још од некадашње 63. падобранске бригаде. Није лако пронаћи људе који су спремни да у себи помире супротности које носе медицински и падобрански позив. Захтевима које намеће падобранство могу одговорити само падобранци, а здравље се лакше поверава онима који са њима деле судбину скокова из авиона.

Зато и јесте занимљив и разнолик посао лекара и медицинских техничара 63. батаљона. Рад у ординацији опште праксе и превијалишту само је део њихових свакодневних обавеза. Санитетско обезбеђење падобранских скокова и осталих активности високог ризика, основна санитарска обука припадника наших специјалних јединица, далеко су већи изазови.

Искуства иностраних падобранских јединица говоре у прилог великог потенцијала санитарних који раде у нашим специјалним саставима. Њихова медицинска стручност и војнопадобранска обученост јесте на завидном нивоу у поређењу са колегама из осталих земаља. Нажалост, средства са којима раде као да припадају неком другом времену, а План и програм санитарске обуке у јединицама Војске Србије, нарочито специјалним, потребно је оновременити. У том смислу, охрабрује иницијатива Специјалне бригаде да унапреди санитарску обуку по узору на сличне стране саставе.

Опште је прихваћено мишљење да су падобранци најздравији припадници војске. То је можда и тачно, бар на почетку њихове

каријере. Али, посао којим се баве врло брзо троши људске ресурсе, најпре здравствене. Лекари падобранци знају искушења којима се излаже организам приликом промене притиска, влажности ваздуха и вибрација током летења, искакања из авиона при брзини од 350 километара на сат, динамичког удара падобрана у тренутку отварања или приземљења. Ако се томе дода и специфична обука, исцрпљујући маршеви, али и велики број прекоревених радних сати, дуг боравак на терену, честа исхрана конзервираним храном, не изненађује да већ после пет-шест година бављења падобранством настају учестали здравствени проблеми, најпре коштано-зглобног система и поремећаја метаболизма.

Због тога, није ретко да падобранац са својих 35 година професионалну каријеру заврши услед оштећења нерава, кичменог стуба или цисте на мозгу. Последице повреда на скоку посебна су прича. Трагедија заставника Горана Тодоровић позната је и широј јавности. Постоје и мање драстични случајеви који потврђују да је и само један скок довољан да падобранац заврши у превременој пензији.

Треба знати да је стручна помоћ која се повређеном падобранцу током извођења падобранске службе укаже на лицу места најважнија за спречавање и смањење трајних последица по његово здравље. Зато је значајно оновременити систем обуке санитарског кадра у специјалним јединицама војске, најпре падобранским. Такве саставе неопходно је опремити квалитетном заштитном опремом, санитарским средствима, почев од личних санитарских комплета, па до новијих типова носила, возила, сетова за имобилизацију и евакуацију, јер се повреде, и поред предузетих сигурносних мера, ипак дешавају. ■

Др Иван КОСТИЋ

Невидљива инфилтрација

Форт Карсон, Колорадо.

Рани јутарњи часови

30. маја 2007. године.

Једанаесточлани тим

Специјалних снага тихо

се шуњао кроз село,

које је и било њихов

циљ. Постигли су

потпуно изненађење

тима што су се у акцију

убацили борбеним

скоком на слободно,

први пут изведеном у

оквиру операције

„Трајна слобода“.

Цело село је било у

тврдом сну.

Тим, оперативни детаљман Алфа 074, кодног имена ODA 074, чета Алфа, 3. батаљон, 10. група Специјалних ваздушнодесантних снага, скочио је у провинцију Ниневија, северно од ирачке

планине Синџар, како би ухватио терористу који је био укључен у шверц фалсификованог америчког новца. План им је био да разбију криминалну мрежу која је подржавала кретање страних бораца, оружја и опреме, њихово финансирање и пребацивање у Ирак.

„Мисија је била тако уобличена да потпуно изненади непријатеља, што се управо и десило“, каже заставник Џон Д. Адлмен, први подофицир тима ODA 074.

Мрежа раног упозоравања

Још у раној фази планирања операције, Адлмен и његов тим морали су да превазиђу велику препреку – терориста кога су ловили успоставио је робусну мрежу за рано упозоравање, користећи предност велике удаљености терористичке базе од коалиционих трупа, што им је омогућавало да побегну или униште доказе за неколико минута. Суштина проблема била је у томе да се продоре кроз развијену мрежу раног упозоравања.

Као решење проблема предложена је невидљива инфилтрација помоћу које се непријатељ спречава да побегне или уништи доказни материјал. То је понукало вођство тима да размотри могућност борбеног скока на слободно – military freefall или MFF, како би најбоље савладао систем раног узбуњивања. Здружене америчко-ирачке снаге брзог реаговања би у том случају обезбедиле копнену јуришну подршку падобранском тиму.

Свака чета у свакој од група Специјалних снага има у свом саставу по један MFF тим, у коме су оператори који су завршили специјализовану падобранску обуку. Она обухвата и обуку на земљи, специјализоване процедуре у ваздухоплову, познавање опреме за одржавање живота и процедуре за падобранске операције на великим висинама. Такве операције су познате као скокови са високим искакањем и ниским/високим отварањем – High Altitude Low/High Opening – HANO/HALO у енглеској, а VIVO/VINO у српској падобранској терминологији. Висина искакања у таквим случајевима може бити до

25.000 стопа, а отварање падобрана до 4.000 стопа, при чему падобранац носи оружје, али и борбену, кисеоничку и навигациону опрему.

Употреба MFF у борби сматра се последњом алтернативом за убацивање трупа због високог ризика такве операције. Из тог разлога, команданте питање сигурности наводи да траже друге начине убацивања трупа. Традиционални MFF уобичајено се користи као мали елемент за извиђачке мисије, а не за операције офанзивног типа.

Током година, Специјалне снаге користиле су убацивање скоком на слободно по једном у свакој војној кампањи, али и тада првенствено за извиђање и навођење на мету. Ретко је MFF убациван да изврши офанзивну операцију. Последњи борбени MFF скок Специјалних снага био је у јануару 1991. године, када је дванаесточлани тим убачен у североисточни Ирак ради подршке операцији „Пустинска олуја“.

„MFF је често превиђан и јако потцењен“, каже Адлмен. Тим ODA 074 је током припреме пре операције одлучио да ће приступити таквом скоку као борбеној могућности како би променили менталитет употребе падобранског MFF тима. „Ако се исправно припрема и одржава способност, падобрански MFF тим може бити вредан ресурс“, тврди он.

Припреме за мисију

Тим ODA 074 спремао се за мисију у Ираку дуже од дванаест месеци. Пре него што је послат у Ирак извео је више од четрдесет ВИВО/ВИНО скокова. Специјалце је водио капетан Клејтон С. Даниелс, а његови људи имају у просеку по четири године искуства у Специјалним снагама и MFF. Тај талентовани тим хтео је да испроба себе, опрему и способности и пред командом.

Припремајући се, Данијелс и Адлмен су са главним специјалистом Патриком Џ. Џојсом, замеником командира ODA 074, желели да MFF обуци пре одласка у Ирак дају јасан борбени фокус. За почетак, признали су да борбена мисија није успела само тиме ако се успешно достигне предвиђена десантна просторија.

То руководство намеравало је да представи представу о борбеном ВИВО/ВИНО

скоку, који се сматра аномалијом у данашњем ратовању. Да би задобили поверење команде и да би она прихватила употребу MFF у рату против терора, развили су нови приступ обуци и поново успоставили „мостобран“ за падобранце у Специјалним снагама – који су сада схваћени као нешто много више од обичних „војних скакача“.

„Кључни задатак у постизању тог циља,” како каже командант њихове борбене групе потпуковник Дан Штолц, који је и командант 3. батаљона 10. групе Специјалних снага, „било је постизање и одржавање највишег нивоа тренажа – level i proficiency – што ближе термину одласка у мисију у Ирак.

ма речима продавца тог система, ради се о „GPS-заснованом систему летења са интегрисаним шлемовизором. Он даје падобранцу могућност прецизне навигације и високу ситуациону контролу, омогућавајући му да лети до назначене десантне просторије.”

„Употреба таквог система помогла је у обуци, а тиму дала прецизан метод да одреди оријентационе тачке изнад непознате територије, понајпре ноћу, без неопходних визуелних оријентира,” каже Џојс. Систем свим падобранцима пружа могућност прецизне

Штолц каже да ВИВО тимови морају одржавати највиши ниво тренажа, што подразумева ноћни школско-борбени скок са кисеоничком опремом и приземљење у групи, што дуже током мисије. Пошто постигнут највиши ниво тренажа вреди само 120 дана, ако би MFF тим достигао тај ниво много пре одласка у мисију, он би истекао доста рано током мисије.

Међутим, тим ODA 074 био је припремљен и превазишао је установљене армијске норме. Ажурирао је стандардне ваздушнодесантне процедуре и осигурао да буде фокусиран на борбени задатак.

Током обуке, која је претходила мисији у Ираку, омогућено је тиму да тестира прототип новог падобранског навигационог система PARANAV и да се увежбава са њим. Пре-

ПАД БРАНАЦ

Симбол 10. групе Специјалних снага

навигације у летењу падобраном на великим дистанцама, али и могућност да се призме заједно на неозначену десантну просторију у ситуацији ограничене видљивости.

Старији водник Дејл Џ. Козелка, један од инжињераца из тима *one of ODA 074*, пренео је да је овај систем умногоме увећао могућности тима.

„Извели смо тринаест ВИБО скокова испробавајући PARANAV систем за кацигу. Константно смо проверавали могућности PARANAV система поредећи га са нашим навигационим инструментима, такозваним трбушним компасима, што нам је повећавало поуздање у сопствену способност навигације током прелета.”

Обука у скоковима

Врхунац ВИБО квалификације тима ODA 074 био је завршни ноћни скок. Он је отклонио сваку неизвесност оператора. Током најдуже ВИБО скока прелетели су под куполом више од четрнаест километара, да би се приземили у простору од педесет метара један од другог.

Иако тим у Ираку није употребио PARANAV систем, његово тестирање унапредило је њихове могућности. Били су далеко поузданији у сопствене могућности навигације, која је неопходна да се изврши прецизан борбени скок на слободно. Када је у Ираку дошло време да се испланира мисија, њихова обученост деловала је као урођена.

Обука у скоковима на неозначене десантне просторије, у пустињским условима, са пуном борбеном опремом, уверила је тим да је ВИБО скок одговарајући метод да се обави постављен задатак. Нису тражили прилику за борбени скок и, заправо, извели су више копнених офанзивних операција за време док су обучавали ирачке партне-

ре, а онда се појавила мисија у Ниневијској провинцији.

Команда тима ODA 074 веровала је у обученост својих људи и опрему коју користи. Када су постигнути критеријуми за полазак на задатак, команда је знала да ће постићи неопходно изненађење непријатеља.

Мисија је, сходно обавештајним подацима о локацији особе која је била мета, ноћним временским условима и ноћној видљивости, могла бити планирана у току три одређена дана. Када је задатак одобрен и изабран датум, започеле су последње припреме.

Сигурност бораца била је највећа брига, како каже командант Истурене оперативне базе 070, мајор Ајзак Џ. Пелтије.

„Имајући тако изолован циљ, били смо свесни потенцијалног односа снага, бирајући између слања у акцију једанаесточланог тима у односу на већу копнену јуришну јединицу,” каже Пелтије и додаје „да су развијани планови за непредвиђене случајеве који би

могли да се десе како би ублажили евентуалне ризике.” Пелтије још објашњава да слање малог, једанаесточланог тима на задатак остаје ризикантно, без обзира на јединицу за брзо реаговање која се налазила у близини.

Почетак операције

Рано ујутро 29. маја, операција у Ниневијској провинцији почела је покретом тима ODA 074 и њихових партнера из ирачке војске на аеродром у Истуреној оперативној бази, да би се повезали са сестринским детаљшманом – ODA 075.

План је био да тим ODA 075 буде одговоран за контролу копнених јуришних снага у операцији, који ће напасти након што ODA 074 започне акцију и које ће се састојати од јединица ирачке војске и полиције као партнера тимова 074 и 075. На Истуреној оперативној бази одржан је брифинг за ваздухопловне и копнене саставе, а потом и финална координација и пробе.

Тим ODA 074 прешао је на линију контроле, наместио своју борбену опрему и

прошао инспекције инструктора, док се ODA 075 са ирачким партнерима истовремено померио на позицију која је била сигурнија и ближа циљу. Ту су чекали да тим ODA 074 поведе напад.

Убрзо иза поноћи, једанаесточлани MFF тим укрцао се на авион MC-130 – „Борбена канџа“, који је специјално опремљен за извођење ноћних скокова у променљивим околностима.

Када су узлетели, месечева светлост је обезбеђивала скоро стопостотну видљивост. Негде око четири сата и пет минута, на висини од 13.000 стопа, искочио је борбени тим са рампе америчког авиона. Сви падобранци имали су падобрански систем MC-4 Ram – „крило“ – Air Free Fall, носећи и додатни кисеоник, оружје и ранац са борбеном опремом, тежак преко стотину фунти.

Већ на висини од 13.000 стопа било је јасно да ситуација на тлу није као и она у ваздуху. Почеле су последње припреме пред скок. Због непредвиђене, надоласеће пешчане олује, била је лошија видљивост од очекиване. На висини од 6.000 стопа падобранци су отворили падобране и оријентисали се у правцу замрачене и неозначене десантне просторије, односно тачке окупљања.

Један од најкритичнијих аспеката борбеног скока на слободно дејство јесте способност падобранца да читају навигационе инструменте, како би се успешно заједно приземљили на унапред одређеној десантној просторији. Инфрацрвена стробоскопска светла која је носио сваки падобранец била су видљива само повремено, што је отежавало груписање за време прелета. Због тога се тим приземљио у три одвојене, раштркане групе. То није умањило резултате мисије, јер је свака група извела тактичко окупљање на десантној просторији. По приземљењу специјалци су прикупили десантну опрему, сложили падобране и обукли индивидуалну борбену опрему.

Када су били спремни за борбу, одвојени делови тима прешли су на место окупљања јужно од циља. Ту су се нашли сви чланови ODA 074. Прешли су на коначну скривену позицију, три стотине метара јужно од места на коме се налазила њихова мета и кренули у напад. Ушуњали су се до зграда. Сељани су били изненађени. Козелка се сећа њиховог запањеног погледа. „Нису имали појма ни да смо у широк околини,“ каже он. „Ниједан тим никада није постигао елемент изненађења који смо ми постигли тог јутра.“

За десетак минута већина оних према којима је била усмерена операција били су под директном контролом. Шест минута касније, стигли су припадници тима ODA 075 и копнена јуришна компонента, осигуравајући читав простор око циља.

Када су га питали о важности извршеног задатка, пошто тражени терориста није

био ухваћен јер се није налазио у селу, Адлмен је одлучно рекао: „Извршио сам многоstrukе задатке, у оквиру бројних мисија. Ово је био први пут да су сви чврсто спавали када смо наишли, уместо да су били будни и чекали на нас. Владала је апсолутна тишина када смо стигли до циља. Ова мисија била је стопостотно успешна у постизању апсолутног изненађења.“

Непредвиђене тешкоће

Пелтије подвлачи да су „магла и потешкоће“ природне у свакој операцији. Надоласећа пешчана олуја била је непредвиђена и дисперзија је за последицу имала дуже време потребно за окупљање. У тим условима, стрпљење је било кључна ствар.

После мисије, Данијелс је осветлио успех ВИБО скока. Истакао је да је мисија показала MFF још валиднијим као начин убацивања специјалних снага – „Упркос приземљењу и кретању кроз злогласне пацовске канале кријумчара и страних бораца, сви елементи тима били су у стању да се повежу и изведу директну акцију, а да мисију непријатељ не открије.“

Од повратка из Ирака, тим ODA 074 ишао је у Аризону ради поновног MFF квалификовања и наставка обуке. Џојс, сениор падобранец тима, са више од осам година искуства у војном скакању на слободно, закључује да њихова обука и оперативне процедуре настављају да се развијају.

„Постали смо реалистичнији у временском планирању да бисмо ублажили непредвиђене околности, али и у уграђивању адаптивних временских рокова. Настављамо да ревидирамо наш стратегијски план остваривања задатака – ASOP,“ каже Џојс. „Ми смо визионари када је будућност ВИБО скакања у питању и морамо то да одрадимо на

прави начин. Нове технологије и непрестано усавршавање обуке су суштинске ствари да би то постигли.“

Тим ODA 074 данас наставља са обуком, а његови чланови кажу да им је концентрација у успону. Један од везиста тима, водник прве класе Зекерија С. Флоу, истиче да је скок у Ираку био врхунац онога што су до тада научили. Флоу, који до сада има 485 скокова, тврди да после мисије има далеко више самопоуздања. „Чињеница је да ми можемо рећи другима шта је потребно да би се оваква мисија обавила, нарочито да се она изведе безбедно. Ми смо, коначно, учинили историјску ствар“, каже он.

Старији водник Марк А. Малори, оружар тима ODA 074, појашњава како је мисија својим успехом направила преседан.

„Значајно је да се MFF може користити у рату против терора, па се зато враћамо његовим изворним коренима. Људи са којима годинама нисам био у контакту звали су да чују о искуству које сам стекао, желећи да виде како они могу да унапреде своју операционалност“, каже Малори.

После борбеног скока, тим је преживео неколико промена, мада у њему заједно раде још осморица чланова. Остали су распоређени на друге дужности у Специјалним снагама. Обука у тој области се наставила и проширила.

„Велика је разлика откако сам био у школи да видим обуку и борбеног скока. Знао сам шта да очекујем и шта је тим од мене очекивао. Очигледно је да је ово тим који најозбиљније ради од свих и ја желим да урадим оно што су они урадили“, каже водник Џим А. Канцонери, који је био члан ODA 074 у време операције, али није био оспособљен за MFF. ■

Јован ЋУЛИБРК

Повређен командант израелске падобранске школе

Командант Падобранске школе израелских одбрамбених снага – Сагал, пуковник Дрор Палтин тешко је повређен приликом редовног тренажног скока 1. јула 2008. године. Скок је био део редовне основне падобранске обуке младих војника и изведен је у бази Палмахим код Ашдода, јужно од Тел Авива.

Пуковник Палтин скакао је класичним неуправљивим десантним падобраном Т-10, који се у израелској војној терминологији назива Саба – врста кактуса из пустиње Негев, слатког „меса“ – из старије варијанте авиона С-130 „еркулес“ – „карнаф“ у израелској терминологији.

Приликом одвајања од авиона појавио се проблем, претпоставља се да се гуртна подвукла или обмотала, због чега је командант Падобранске школе ишчашио руке и са закашњењем отворио падобран. Због великог убрзања и шока, пуковник Палтин је приликом приземљења поломио ноге. Одмах је пребачен хеликоптером у болницу Шеба у Тел ХаШомеру, где му је указана медицинска помоћ.

Према речима поручника Еле Вигелман, официра за везу у израелској копненој војсци, опоравак ће трајати око две године, чиме је војна каријера пуковника Палтина окончана.

Пуковник Дрор Палтин, пре садашње дужности, био је заменик команданта Галилејске, 91. дивизије током Другог либанског рата 2006. године. После тога преузео је команду над Падобранском школом и Школом за специјалне операције војске Израела. Да је вешт падобранац пуковник Палтин доказао је и скоком на слободно током манифестације „Freedom Jump 2008“, на којој су се у Израелу, у мају, окупали падобранце ветеране.

Сличан догађај се у израелској војсци одиграо 2. фебруара 2006, када је наредник Јосеф Гудман погинуо на 33. скоку. Конопац његовог падобрана упетљао се у ноге командира који је скакао иза њега. И док је Јосеф успео да пресече конопце и спасе живот свом старешини, за њега је било прекасно да повуче резервни падобран.

Пуковници Дрор Палтин и Предраг Станковић, изаспаник одбране Србије у Израелу

Био је припадник специјалне јединице Сајерет Маглан, која је намењена за противоклопна дејства и навођење ватре у дубокој позадини непријатеља. Постоје тврдње да је тај састав учествовао у лову на ирачке скადове, у операцији „Пустињска олуја“ 1991. године.

Током прославе Дана независности, поводом кога је и одржан „Freedom Jump 2008“, дошло је до инцидента – један од падобранаца који су скакали над морем код Тел Авива приземљио се у групу посматрача. Том приликом, уз њега, теже је повређено двоје, а лакше шесторо људи.

Наредни несрећни случај догодио се када је припадник батаљона за специјална дејства бригаде „Нахал“ повређен на скоку са падобраном Т-10 у бази код Реховота. Најпознатија несрећа одиграла се 1995. године у бази Це'елим, када су двадесеторица резервиста повређена због снажног налета ветра током приземљења.

У израелској војсци падобранство је масовно – осим једне активне и пет резервних падобранских бригада – знатан део официрског кадра и припадника специјалних јединица завршава падобранску обуку. Не организује се, међутим, виша падобранска обука и усавршавање падобранаца. ■

Ј. ЋУЛИБРК

Америчка војска мења падобран Т-10

Према информацијама са званичне Интернет презентација Војске САД (www.army.mil), почетком наредне године падобран Т-10, којим је Војска САД била опремљена дуже од пола века, биће замењен напредним падобранским тактичким системом – АТРС Т-11. Тестиран је од јануара 2007. године у XVIII ваздушнодесантном корпусу, чији су падобранци, јединице за одржавање падобрана и инструктори извели више од 3.200 пробних скокова током октобра 2007. године.

Према плану, 75. рејонски пук, Школа за одржавање падобрана и Падобранска школа опремиће се са Т-11 током ове и наредне године, 82. ваздушнодесантна дивизија од 2009. до 2011. године. До 2014. године падобран Т-10 биће замењен новим у читавој Војсци САД.

Ј. Ћ.

ОБУКА ПАДОБРАНАЦА У БАЊА ЛУЦИ

Падобрански школски центар „Бања Лука“, једино место где се организује службена падобранска обука у Босни и Херцеговини, али и најзначајнији Центар у региону, недавно је обележио шездесетогодишњицу падобранства у свом граду, Републици Српској и БиХ.

Још јуна 2005. године десет припадника Јединице специјалне полиције Министарства унутрашњих послова Републике Српске завршило је прву падобранску обуку у Центру.

Обука је настављена и у јуну 2007. године. Тада се у Падобранском школском центру оспособљавало седам специјалаца на основној и пет припадника Специјалне полиције на вишој падобранској обуци.

У 2008. години шест кандидата наставило је школовање на вишој падобранској обуци, где су достигли ниво на коме су стабилни и веома безбедни у слободном паду. Скакали су са висине од 2.000 метара и начинили по 30 скокова.

Специјална јединица полиције Републике Српске настала је током 1992. године. У њој су за време ратних дејстава боравили и поје-

дини припадници некадашње 63. падобранске бригаде, пореклом из Босне и Херцеговине. Данас има антитерористичку улогу и намењена је за решавање отмице таласа, успостављање реда и мира у ситуацијама високог ризика, али и пружање помоћи у ванредним приликама.

И припадници Специјалне јединице за подршку Државне агенције за истраге и заштиту – СИПА БиХ, оспособљавани су у Центру од 23. јуна до 7. јула 2008. године. Основну падобранску обуку успешно је завршило дванаест припадника, који су извели по десет скокова. Јединица за подршку Агенцији опремљена је за самостално деловање против различитих облика тероризма, у свим метеоролошким условима и местима, али и против свих видова криминала, у ситуацијама када није довољна или је непоуздана употреба основних полицијских и криминалистичких снага.

Падобрански школски центар у Бањи Луци, којим руководи падобрански инструктор Душко Грмуша, тренутно нема премца у Босни и Херцеговини, јер ни Оружане

снаге БиХ, нити полицијске и безбедносне структуре преостала два ентитета и саме БиХ немају капацитете за службену падобранску обуку.

Приликом обележавања Дана пријатељства САД и БиХ, на пример, у јуну 2008. године, само петорица припадника Оружаних снага БиХ извела су падобрански скок из америчког ваздухоплова. Тројица међу њима обучена су у Падобранском школском центру „Бања Лука“.

Ипак, да обука војних или полицијских падобранаца у цивилним или полувивилним школским центрима може бити функционална, показује пример израелске војске, чији се инструктори обучавају у полувивилном Падобранском школском центру Хабоним, а не у Падобранској школи у бази Тел Ноф.

Набавком нових авиона и падобрана, те развојем смештајних капацитета, Падобрански школски центар у Бањи Луци биће и убудуће пример многим на простору западног Балкана.

Ј. Ћ.

GRYPHON

Нова генерација падобранских система

Нова генерација падобранских система – GRYPHON – представља модуларну надградњу постојећих система, који омогућава бржи долазак падобранца до циља без обзира на временске услове, односно ветар. Скоро да је невидљив за радарске системе противваздухопловне одбране. Он обезбеђује и кратко излагање екстремно ниским температурама, које владају на великим висинама, али и употребу кисеоничке опреме, која елиминира ризик од хипоксије.

Сновни захтеви приликом извођења падобранског десанта јесу да транспортни ваздухоплови буду што мање изложени непријатељској противваздухопловној одбрани и да се постигне што веће изненађење.

Најефикаснији начин извршења падобранског скока који задовољава поменуте услове јесте скок са веома великих висина, са скоро моменталним отварањем падобрана. Таква техника скока, високо искакање, високо отварање, ВИБО омогућује прелет падобранца од тачке искакања до места приземљења на релативно безбедној удаљености од непријатељске ватре. Међутим, она са собом носи и недостатке, попут дугог излагања падобранца сниженом ваздушном притиску, што доводи до хипоксије, али и екстремно ниским температурама од -37 до -57 степени Целзијуса. Такви ризици лоше утичу на борбену упо-

требу падобранца после извршења скокова.

Немачка компанија SPELCO отпочела је развој падобранског система GRYPHON, како би превазишла постојећа ограничења и тешкоће приликом падобранског десанта.

Нова генерација падобранских система – GRYPHON – представља модуларну надградњу већ постојећих система, који омогућава бржи долазак падобранца до циља без обзира на временске услове, односно ветар. Скоро да је невидљив за радарске системе противваздухопловне одбране. Он обезбеђује и кратко излагање екстремно ниским температурама, које владају на великим висинама, али и употребу кисеоничке опреме, која елиминира ризик од хипоксије.

Падобрански систем GRYPHON има финесу која минимално износи 5:1 – за метар губитка висине пређе раздајину од пет метара, што за висину искакања од 10.000 метара приближно износи 40 километара прелета у условима без утицаја ветра. Садашњи падобрански системи имају максималну финесу од 3:1 до 4:1. У зависности од висине скока и метеоролошких услова, прелети који су се изводили са старим падобранским технологијама имали су домете од највише 20–30 километара, уз веома дуго излагање падобранца хладноћи, сниженом парцијалном притиску ваздуха, то јест недостатку кисеоника. То је умањивало борбене могућности падобранца после такве врсте скокова.

Према новим технолошким достигнућима сва опрема падобранца налази се унутар самог система и практично је невидљива. Радарски одраз је веома низак, што значи да је детекција падобранца који прилази месту на коме ће се приземљити ваздушним и земаљским радарским системима скоро немогућа.

GRYPHON се може опремити и системима за вођење и стабилизацију у лету. Такође,

Опрема

Аутоматска контрола лета
GPS/PDA/HUD навигациони систем
OXYJUMP систем кисеоничке опреме за скокове са великих висина
Комуникациони систем са резонантним микрофоном

Предности

Независност од утицаја метеоролошких прилика
Минимална финеса система је 5:1
Време потребно од искакања до приземљења је око 15 минута
Опрема коју систем носи може бити већа од 50 килограма
Приказ навигационих параметара на визиру кациге HUD – Helm-Up-Display
Немогућност радарског откривања

на њега се могу уградити једноставни мали турбо млазни мотори за беспилотне летелице, што обезбеђује прелете на даљинама већим од 100 километара. Све то омогућава да падобранец ваздухоплов напусти и на мањим висинама без ризика. Произвођач не искључује долет и на даљинама већим од 200 километара.

Још једна од предности нове технологије јесте њено прилагођавање посебним условима и захтевима, нарочито у погледу употребе падобрана на том падобранском систему. Чак и аеродинамични облик система GRYPHON може бити промењен како би се на њега додала специјална опрема.

Савремене технологије, на тај начин, померају традиционалне границе поимања падобранског десанта. ■

С. ЈОВАНОВИЋ

Димензије

Распон крила 1.800 милиметара
Дужина система 1.500 милиметара
Висина система 430 милиметара
Максимална подвесна тежина са падобраном 225 килограма
Тежина празног система 15 килограма
Носивост 50 килограма

Брзина

Максимална брзина 400 километара на час
Брзина прелета 150 километара на час
Брзина најбоље финесе са 2.000 метара је око 200 километара на час
Брзина најбоље финесе са 10.000 метара је око 300 километара на час

Заборављени батаљон

Сетно се присећајући времена када су ноћу, тајно, увежбавали доскок у војној бази Ћиоја дел Коле, недалеко од Барија у Италији, и коментаришући зашто је након само двадесет година Први падобрански батаљон пао у заборав, легендарни командант Чедо Вранић је рекао својим ратним друговима: „Бива то, заборављали смо ми понекад неког митраљесца да повучемо са положаја. И мене су једном заборавили усред Купреса. Али да забораве на цио батаљон, то још није бивало, нешто се не сјећам“.

Еило је то у августу 1944. године, у једном савезничком центру за обуку командоса и других падобранских јединица, у малом италијанском градићу Ћоја дел Коле, између Таранта и Барија...

Тим речима почиње своју причу Југ Гризељ, падобранац Првог падобранског батаљона, након рата наш познати новинар. Прича је објављена у часопису „Свет“, 25. маја 1965, са насловом „Заборављени батаљон“, а настала је неколико дана раније у новинарском ресторану док се дружио са својим падобранцима, онима који су формирали Први падобрански батаљон. Некако се све поклопило и са датумом прославе дана победе, 9. маја те године, када је коментатор Југословенске радио-телевизије, пратећи пролаз падобранских јединица на паради, рекао:

– Сада на својим екранима видите ешелон падобранаца, један од ретких родова који није формиран у току Народноослободилачког рата.

Свесни чињенице да се о војним падобранцима и тада мало знало, тројица припадника некадашњег Првог падобранског батаљона, командант Чедо Вранић, Воја

Чедомир Вранић,
командант бригаде

Шиљеговић, заменик комесара батаљона и писац објављеног текста, како сам за себе каже, борац треће чете аутоматичара батаљона, састали се су једне вечери у клубу Редакције. Хтели су да саопште свету како су и они постојали за време Другог светског рата. Било је прошло више од двадесет година од њиховог првог скока у савезничкој војној бази и сматрали су да нема разлога да се то

држи у тајности. Пријатељство изнедрено под куполом падобрана није избледело. Присећали су се дана напорне падобранске обуке и својих првих скокова.

Успомене су их вратиле у ноћ када су једни друге погледали у очи и питали се: „Људи, шта нам је чинити?“ Искреност у међусобним односима, који су пре свега људски, јер заједно пролазе кроз исте изазове, без обзира на чин, па тек онда војнички, јер су они отелотворење војске, и тада је била, а и данас је својствена свим падобранцима.

У августу давне 1944. године, у италијанском градићу Ћоја дел Коле, већина полазника смене падобранске школе у бази савезничких снага, којих је било око хиља-

ПАД БРАНАЦ

Ешелон Првог падобранског батаљона на паради у Београду 1945. године

ду, углавном Америкаца, Енглеза, Пољака, Данаца и Француза, била је те вечери у граду. Славили су завршетак теоретског дела школовања и почетак практичног – прелаз на скокове. На стотине шатора било је празно те ноћи. Само је у пет-шест њих пажљиви посматрач могао да примети изузетну живост. Под светлом батеријских лампи скакутале су сенке по платненим зидовима разнобојних кућица.

Били су то шатори Југословена, партизана, полазника падобранске школе. На свој начин и они су славили тај значајни дан. Ако је то уопште личило на славље:

– Другови – говорила је једна сенка – за неки дан почињу скокови из авиона. Није тајна да су се многи од нас слабије снашли у компликованим вежбама еластичности, рефлекса и савлађивања вртоглавице. Као што вам је познато, то је изазвало шалтиве и злураде коментаре наших ратних другова, савезника. Због тога је потребно да у наредних неколико ноћи колико нам остаје до почетка скокова, организујемо посебне вежбе за оне који осећају да нису добро савладали предвиђене задатке. Вежбе су добровољне и почињу овог тренутка. Одржаваће се сваке ноћи.

Сенке су престале да скакућу по ша-

торским крилима, да би се мало доцније појавиле на вежбалишту, међу компликованим справама за обуку падобранца. И то је трајало наредних неколико вечери, такоређи од мрака до зоре. Док су остали припадници школе славили крај првог дела школовања и разбијали предстојећи страх од првог скока у вискију и друштву девојака, чудне, на месечини издужене сенке скупљале су се на вежбалишту, вртеле се у рингишпилима за разбијање осећања вртоглавице, искакале до изнемоглости из вагонета који су постигли убрзање, увежбавале доскок, бодриле једна другу и училе. Много је разбијених носева и окрвављених колена дочекивало јутра.

Гледајући их тако, неупућенима је могло изгледати да Југословени мање воле виски и девојке од, рецимо Данаца и Америкаца, који су уредно добијали своју плату и премије као надокнаду што носе униформу своје земље и боре се против фашизма. Њима је тешко била схватљива упорност малобројних, неспретних младића са црвеним петокракама на енглеским капама који су и ноћним вежбама настојали да надокнаде недостатак гимнастичке вештине, физичке кондиције и еластичности. Исто као што им је изгледао невероватан податак да они нису

плаћени, изгледало им је несхватљиво шта ће ту дечаци од петнаест и шеснаест година, од којих је већина тек пре неки дан изашла из болница са опоравка након рањавања. Неки од њих су непосредно стигли са положаја испод Козаре, Купреса и Дрвара.

Били су препознатљиви по трапавом ходу, по песми која се орила када им је било најтеже, по мршавим телима и по несналажењу у новим ципелама, али и по достојанственом понашању у граду или на полигону. На крају школовања, након што су завршили са предвиђеним скоковима из авиона, командант школе, искусни пуковник енглеских командоса, посебно је похвалио наше падобранце:

– Ми смо се смејали, ја морам признати, потпуном недостатку сваке гимнастичке предпреме ових младића, њиховој неспремности и много чему. Сада је тешко смејати се када сам дужан да саопштим како је група Титових партизана са најбољим успехом завршила школовање у овој класи. Тешко је не дивити им се.

Према подацима које је објавио Стојан Јовић, досађен нашег војног и цивилног падобранства, у књизи „Југословенско падобранство 1926–1990“, падобранска обука на земљи је тада рађена по скраћеном по-

ступку, како су то захтевали ратни услови.

Наиме, део вежбања на земљи сведен је на најосновније практичне вежбе, а падобран није посебно изучаван, нити су кандидати своје падобране сами паковали за скок. То су чинили професионални пакери. Нашим војницима, будућим падобранцима, највише проблема стварало је свакодневно трчање по више километара и часови физичког вежбања комбиновани са елементима борилачких вештина. Свесни да за тако кратко време неће постићи успех, наши млади борци, пуни ентузијазма, радили су буквално даноноћно.

Како Југ Гризель истиче у свом чланку, било је око 180 Југословена. С друге стране, према Јовићевим подацима, падобранску обуку завршио је 191 борац Народноослободилачке војске Југославије.

Наредних дана, након завршене падо-

бранске обуке, логор је опустео. Савезнички војници отишли су на одмор у разна одмаралишта или на наградно одсуство својим кућама. Југословени су пребачени у једно друго место, где је одмах почео други део школовања: савладавање тајни минерско-саботерско-диверзантског заната. Ту је, дабоме, већ све ишло лакше. Многи од њих били су том послу већ прави мајстори. Прекаљени минери и диверзанти, припадници Енглеске војне мисије, често су дуго седели уз логорске ватре после завршеног посла и слушали готово невероватне приче о томе како су тамо негде на Балкану, приручним средствима вршене диверзије, минирани велики објекти, стотине километара пута, путева...

А крајем септембра је пред стројем састављеним од четири чете прочитана наредба Врховног штаба о формирању Првог падобранског батаљона Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије.

– Савладавши и ту компликовану технику – рекао је окупљеном батаљону пуковник Милан Лах, начелник Штаба логора у Италији – за рекордно време и са примерним успехом, ви сте заслужни што је наша Народноослободилачка војска добила нови род оружја, по угледу на најсавременије армије света.

Била су то већ помало заборављена времена ентузијазма. Једнога дана у јединицу је стигла вест о ослобођењу Београда. Те ноћи нико није спавао: од среће, узбуђења, од близине тренутка када ће бити оспособљен први аеродром и створена могућност за прве борбене акције батаљона.

Утом је стигло наређење да се батаљон за неколико часова, под пуном ратном опремом, припреми за задатак. Међу борцима Првог падобранског батаљона говорило се о десантној акцији на Зидани Мост, околину Сарајева, предграђе Зареба...

Сат-два после тога наређење је ко зна због чега повучено.

Касније је стигло друго наређење, о најхитнијем пребацивању батаљона у Београд и стављању на располагање Врховном штабу.

Било је то ратно време, када су се многе ствари дешавале неплански и помало стихијски. Народноослободилачка војска је по својој бројности већ била респектована војна сила Балкана, чији су борци имали велико ратно искуство. Међутим, недостајале су школоване старешине. Многа наређења издавана су усмено, тако да се за проучавање тог доба најчешће ослањамо на сећања самих учесника.

Многе јединице су осниване преко ноћи, добијале невероватна „специјалистичка“ имена и намене. Ваљда је и зато начелнику Врховног штаба изгледао чудно изве-

штај Штаба Првог падобранског батаљона, о његовој спремности да се истог тренутка употреби у најкомпликованијој десантно-диверзантској акцији. Тим поводом се међу падобранцима дуго препричавао један доживљај: у тренутку док је начелник Генералштаба сумњичаво вртео главом читајући извештај о стручности јединице која као да му је пала с неба, у собу је ушао Јосип Броз Тито, врховни командант партизана, и рекао:

– Не, то није неорганизована јединица. Њихово формирање смо ми планирали и обезбедили.

Пришао је команданту батаљона Чеди Вранићу, прекаљеном борцу и хероју са Купреса и Дрвара, и Милану Погборнику, комесару батаљона, и распитивао се до детаља о бојној готовости батаљона и његовом кадровском саставу.

Рат се ближио крају. Отворен је Сремски фронт и почеле су друге бриге. Техничких могућности, транспортних авиона и падобрана није било. Зато Први падобрански батаљон није борбено употребљен све до краја рата.

Постоје и друга мишљења тадашњих припадника батаљона који је изнедрио остале падобранске јединице наше земље. Кажу да можда није употребљен због неког другог разлога. Наиме, рат је био при крају и неко ко је одлучивао о судбини батаљона, изненађен податком да у њему има више од 80 одсто бораца од 1941, 1942. и 1943. године, решио је да их сачува.

Кажу чак да је потпуковник Милан Симовић из Команде ваздухопловства тих дана, пошто је прегледао списак бораца, рекао:

– За вас, другови, рат је завршен!

Или је, можда, посреди било нешто треће. У сваком случају, падобрански батаљон је убрзо након рата расформиран и пао у тихи заборав. Живео је у срцима падобранаца који су га формирали и који су касније били окосница за обуку нових војних падобранских формација.

Сетно се присећајући времена када су ноћу, тајно, увезбавали доскок у Ђиоја дел Коле, и коментаришући зашто је након само двадесет година Први падобрански батаљон пао у заборав, легендарни командант Чедо Вранић је рекао својим ратним друговима:

– Бива то, заборављали смо ми понекад неког митраљесца да повучемо са положаја. И мене су једном заборавили усред Купреса. Али да забораве на цио батаљон, то још није бивало, нешто се не сјећам. ■

Владаца КРСТИЋ

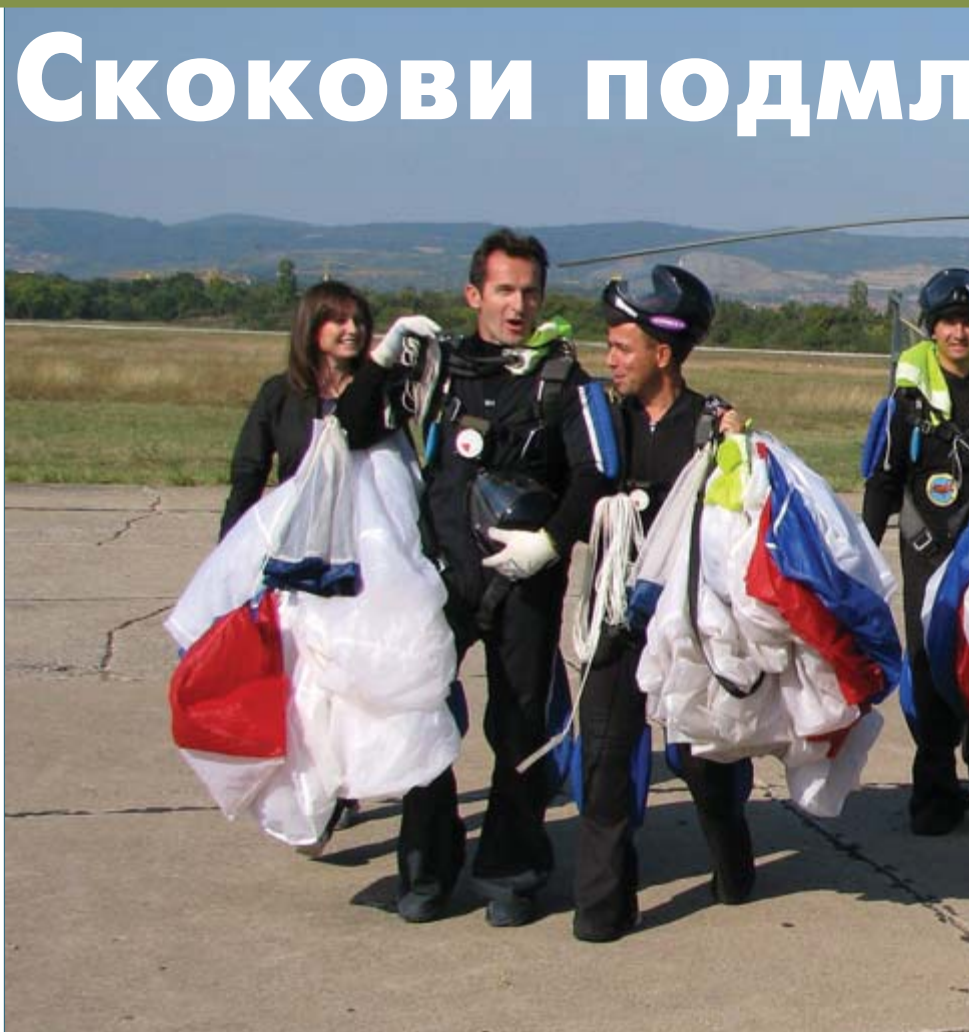
ПАДОБРАНАЦ

СПОРТ

НЕБЕСКЕ ВИДРЕ

Скокови подмла

Падобранска екипа Небеске видре је спортски састав са највише трофеја у Војсци Србије. Почетком 2008. године у њему је дошло до смене генерација и промене у руководству. Стални чланови екипе постале су млађе старешине, јер су у заслужену спортску пензију отишли ветерани. Уследиле су, потом, њихове припреме за богату овогодишњу такмичарску сезону.

Падобранска екипа Војске Србије *Небеске видре*, која негује врхунски такмичарски спорт, а фаворизује само спортски дух и потребан ниво оспособљености, током 2008. године подмладила је састав и шансу да се покажу и докажу пружила млађим старешинама. Почетком године, уследиле су њихове припреме за такмичарску сезону.

Први наступ новог састава *Небеских видри* био је на „Купу града Бора“ у скоковима на циљ. Такмичење је одржано у 24. и 25. маја у Бору. Обележиле се га добра организација и врло захтевна метеоролошка ситуација, која је надметање до самог краја учинила неизвесним. Екипа Војске пласирала се иза победничке АК *Наша крила* из Параћина.

Потом је падобранска екипа Војске Србије, на позив Армије Републике Пољске, наступила у пољском граду Познањ, на регионалном CISM падобранском првенству од 7. до 11 јула. Уз њих и шест екипа домаћина, скокове су извели представници Белорусије, Немачке и Данске. Такмичили су се у

атка

Остојић убедљиво тријумфовали и понели прелазни пехар. Заставник Јанићијевић пласирао се, том приликом, у појединачној конкуренцији на друго место, иза Светлане Симић из Параћина.

И на 30. светском првенству у класичним дисциплинама, скокови на циљ и фигуративни скокови, које је организовано у Луценцу, у Републици Словачкој од 26. јула до 1. августа, у саставу наше државне репрезентације учествовала су двојица такмичара *Небеских видри* – заставници Синиша Мићић и Мирољуб Јанићијевић. Светско првенство окупило је 26 екипа из читавог света, углавном војних падобранаца.

Репрезентација Републике Србије наступила је у скоковима на циљ. После осам скокова заузела је 17. место. Најбољи појединач у српском тиму био је заставник Мићић, који се са 14 сантиметара на 2 сантиметра „нули“ пласирао на 40. место, само сантиметар мање за пласман у полуфинале. Тај резултат је уједно и најбољи међу нашим репрезентативцима последњих неколико година на међународним манифестацијама.

Од 4. до 15. августа Подобранска екипа Војске Србије *Небеске видре* учествовала је и на 26. међународном падобранском такмичењу у САД. У конкуренцији 66 екипа освојила је пето место, док је у међународној конкуренцији од 15 екипа заузела другу позицију.

У септембру су *Небеске видре* наступиле на државном првенству у класичним дисциплинама и формацион скидвинг скоковима. ■

Мирољуб ЈАНИЋИЈЕВИЋ

две дисциплине – скокови на циљ и formation skydiving FS-4 скокови. Наши млади такмичари имали су прилику да се први пут надмећу у FS-4 скоковима. Очекивања да се пласирају у средину табеле су се остварила. У појединачној конкуренцији заставник Мирољуб Јанићијевић освојио је десето место у скоковима на циљ. Спортску манифестацију у Пољској пратили су променљиви метеоролошки услови, слапит ветар јачине од два до десет метара у секунди, облачност са падавинама, што је компликовало и усложњавало падобранске скокове.

Уследило је 19. и 20 јула учешће *Небеских видри* на 10. меморијалном купу Горан Остојић и сви пали борци у скоковима на циљ. Надметање је организовано на платоу испред спортског центра ЈАСА у Јагодини. На њему су учествовале и екипе из Македоније, Црне Горе, Републике Српске.

Пре наступа у Јагодини, Подобранска екипа Војске Србије, у више наврата, такмичила се у скоковима на циљ, тако да су њени чланови имали довољно сигурности и самопоуздања, и на Меморијалу Горан

ШУТИНГ РЕЛИ

Брзина и прецизност

Шутинг рели је оригинална спортска дисциплина која се састоји од брзинске вожње теренским моторним возилима по брдовитој стази дуж које је постављено пет ватрених линија са разноврсним и захтевним задацима. На овогодишњем, дванаестом надметању у тој дисциплини тријумфовале су екипе нишког одреда Жандармерије, противтерористичке јединице Војске Србије и домаћина такмичења „Сафари клуба“.

Очетком октобра, на брду Градац поред Ниша, одржан је Дванаести шутинг рели. На том атрактивном такмичењу надметале су се 24 екипе из Београда, Ниша, Трстеника, Лесковца и осталих градова Србије. Међународни карактер догађају дали су стрелци и возачи из Босне и Херцеговине.

Поред припадника специјалних јединица Војске Србије и Министарства унутрашњих послова, на релију су учествовали и тимови клубова у практичном стрељаштву и агенција за обезбеђење.

Шутинг рели је оригинална спортска дисциплина која се састоји од брзинске вожње теренским моторним возилима по брдовитој стази дуж које је постављено пет ватрених линија са разноврсним и захтевним задацима. На ватреним линијама стрелачку вештину приказују стрелци сувозачи, који током гађања поред прецизности морају да демонстрирају и брзину паљбе.

На првом ватреном задатку требало је са пет патрона погодити исто толико мета из полуаутоматске борбене сачмарице, на трећем су такмичари гађали пет балона из аутоматске пушке, док је на другом и четвртом циљано десет мета из пиштоља.

Овогодишње надметање пратило је више од пет стотина гледалаца. Највише занимања показали су за пету ватрену линију, на којој је стрелце чекала падајућа мета, која је после поготка ослобађала глиненог голуба. Њега је требало погодити у лету паљбом из ловачке двоцевке.

Прво место на Дванаестом релију припало је екипи „Жандармерија 2“, у чијем су саставу били припадници нишког одреда елитног полицијског састава – возач Драгиј Томић и стрелац Горан Јанковић. За друго место изборио се тим противтерористичке јединице Војске Србије „Кобра 1“ – возач Радосав Неђић и стрелац Вукота Ђукић. На трећу позицију пласирала се екипа домаћина „Сафари клуба“, са возачем Драганом Ђорђевићем и стрелцем Предрагом Томићем.

Дванаести шутинг рели организovali су нишки „Сафари клуб“ и београдски оружарски магазин „Калибар“.

Занимљиво је да је возач „Кобри“ Радосав Неђић успео да на стази постигне завидно време, иако је трећину стазе возио без предње леве гуме. Иначе, стаза на Градцу је по мишљењу такмичара веома захтевна, пошто се налази на земљаној подлози и има велике успоне, падове и оштре кривине.

– Све је прошло како смо планирали – рекао је по завршетку Шутинг релија председник „Сафари клуба“ Властимир Станојевић и додао да су терени на Градцу лепши него икада раније, зато што је

НАГРАДА „ГОРАН ОСТОЈИЋ“

Награда Шутинг релија за фер плеј „Горан Остојић“ носи назив по погинулом официру некадашње 63. падобранске бригаде. Традиционално је додељује 63. падобрански батаљон. Вредно признање ове године припало је члановима екипе нишких ветерана Зорану Момчиловићу и Предрагу Здравковићу, који су учествовали на свим досадашњим релијем. Награду је уручио представник 63. падобранског батаљона мајор Иван Стојанић.

на њима уређено и излетиште. – Овај спорт од такмичара тражи добру координацију, јер да би се постигао успех морају да се погоде људи, возила, оружје и спортска срећа. Наравно, увек су фаворити припадници елитних војних и полицијских јединица, али нас радује што се појављују све више и такмичари из осталих институција и организација. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

НОВИНСКИ ЦЕНТАР
Београд, Браће Југовића 19

ОДБРАНА

Препоручује

МОНОГРАФИЈУ 63. ПАДОБРАНСКЕ БРИГАДЕ

Књига посвећена стварању и развоју чувене 63. падобранске бригаде изузетна је по много чему: садржају, илустрацијама и привлачном изгледу. Војници са две заклетве, како зову припаднике те елитне јединице, вечни су пример војничке части, пожртвовања и врхунске обучености, а надасве осећања оданости отаџбини и униформи коју поносно носе. Црвена беретка с падобранским знаком њихово је прво уочљиво обележје.

Текст је посвећен бригади, људима који су је стварали, бранили њен углед, ратовали за слободу свог народа, часно гинули и одлазили у легенду.

О њима можете читати, њих можете видети на бројним фотографијама које богато илуструју књигу вишегодишњег новинара листа „Војска“, потом официра 63. падобранске бригаде Владике Крстића.

Књига је обима 184 стране, формата 22х25 цм, тврдог повеза, с пуним колором и квалитетним папиром.

ВЛАДИКА КРСТИЋ **ВОЈНИЦИ СА ДВЕ ЗАКЛЕТВЕ** Падобранци 63. падобранске бригаде

НАРУЧБЕНИЦА

НЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3241-009, телефакс 011/3241-363
Жиро-рачун : 840 - 49849 - 58

Овим наручујем _____ примерака књиге о 63. падобранској бригади
„ВОЈНИЦИ СА ДВЕ ЗАКЛЕТВЕ“ са попустом 50 % - по сајамској цени
од 756,00 динара.

Књиге се плаћају унапред. Уз износ за књиге обавезна је доплата од
130,00 динара за поштарину.

Наручбеницу и доказ о уплати послати на наведену адресу НЦ „Одбрана“.

Купац _____
(име, очево име и презиме)

Улица и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

Датум _____ Потпис наручиоца _____

